

WŁODZIMERZ LAPIS

**HEROD W KOLĘDACH POLSKICH
ZINTERPRETOWANY JAKO
ANTYWZÓR DLA NAUKOWCÓW**

**Herod w kolędach polskich
zinterpretowany jako
antywzór dla naukowców**

Biblioteka Metodologii Lingwistyki 3

Włodzimierz Lapis

**Herod w kolędach polskich
zinterpretowany jako
antywzór dla naukowców**

Poznań 2024

Projekt okładki:
Konrad Juszczyk

Grafika na okładce:
James Tissot: Magowie w domu Heroda

Recenzent:
dr hab. Jerzy Łacina
UAM Poznań, Katedra Metodologii Lingwistyki

Copyright by:
Wydawnictwo Rys

Biblioteka Metodologii Lingwistyki 3
pod redakcją Włodzimierza Łapisa i Konrada Juszczyka

Wydanie I
Poznań 2024

ISBN 978-83-68006-47-6

DOI 10.48226/978-83-68006-47-6

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Kolejowa 41
62-070 Dąbrówka
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Spis treści

Rozdział I	
Wprowadzenie i metodologia pracy	7
Rozdział II	
Materiał badawczy	11
Rozdział III	
Herod i jego postawa jako antywzór dla naukowców i ich działań – kolędy i ich analiza przez ChatGPT 3.5 w I podejściu.....	53
Rozdział IV	
Herod i jego postawa jako antywzór dla naukowców i ich działań – analiza kolęd przez ChatGPT 3.5 w II podejściu	69
Rozdział V	
Podsumowanie	77
Zestawienie tabel	79
Bibliografia	80

Rozdział I

Wprowadzenie i metodologia pracy

Za wzór naukowców można obrać postaci występujących w kolędach polskich Mędrców ze Wschodu (nieraz nazywanych też Królami, Monarchami czy Magami), którzy szukali Tego, do Kogo prowadziła ich Gwiazda Betlejemska (tj. do nowo narodzonego Jezusa). W opozycji do nich swe działania względem Jezusa prowadził Herod. Pożądaną za wzór naukowca postawę Mędrców ze Wschodu przedstawiłem w swojej poprzedniej książce *Postawa Mędrców ze Wschodu ukazana w kolędach polskich zinterpretowana jako wzór dla naukowców*. Tam przeanalizowałem 82 kolędy, tu jedynie 10. W tej publikacji z kolei – będącej swego rodzaju kontynuacją tamtej pracy – zajmuję się Herodem, analizując, w jaki sposób przedstawienie w nich tej postaci można zinterpretować jako antywzór naukowca.

W tym celu ze strony <https://www.koledypolskie.pl/spis-koled-pelna-lista/> (dostęp: 26 XII 2023 – 6 I 2024) pozyskałem 11 polskich kolęd czy pastorałek, w których to występuje postać Heroda (najpopularniejsza z nich, to „Mędrcy świata”). Jednej z nich – „Na kiju gwiazda” – nie biorę jednak pod uwagę, gdyż niej nie tyle występuje Herod, co osoby za niego przebrane (w jasełkach). Tym samym analizie poddam 10 kolęd (które stanowią dla mnie „pierwotny materiał badawczy”). W dziele z nich Herod pojawia się w kontekście przybycia do Betlejem Mędrców ze Wschodu, a w jednej (*Uciekali, uciekali*) – w kontekście ucieczki Świętej Rodziny do Egiptu.

Analizy poszczególnych kolęd na moje polecenia dokonuje sztuczna inteligencja (ChatGPT 3.5; „rozmawiałem” z nim w dniach 27 XII 2023 r. – 2 V 2024 r.), dając mi tym samym „wtórny materiał badawczy”, a ja następnie w syntetyczny sposób przedstawiam i analizuję te wyniki/dane. Korzystanie w pracy naukowej z Chata GPT jest w pełni poprawnym, etycznym i akceptowanym postępowaniem na uczelni, na której jestem afiliowany – UAM w Poznaniu – pod warunkiem wyraźnego podania, że tak się robi (co właśnie przed chwilą uczyniłem). Chata używam nie do generowania tekstu książki, lecz do zebrania materiału badawczego, który co prawda stanowi część pracy, jednak głównym jego zadaniem jest wykorzystanie go do dalszej analizy.

W pracy, w II rozdziale, przytaczam teksty wszystkich omawianych w niej kolęd, i czynię to w wersji oryginalnej (bez uwspółcześnienia). Poprzez „polskie kolędy” rozumiem te kolędy i pastorałki, które funkcjonują w języku polskim, choćby były obcego pochodzenia.

W rozdziale tym przytaczam też swoje rozmowy z Chatem, które prowadzę w dwóch podejściach.

- 1) W pierwszym – w przypadku każdej z kolęd (czy pastorałek):
 - najpierw zadaję pytanie: Obraz Heroda w kolędzie [TU JEJ TYTUŁ] jako antywzór naukowca,
 - następnie – jeśli to nie przyniosło spodziewanego efektu (tj. Chat nie znał tego utworu, co wyraźnie sam komunikuje, LUB zna lub nie zna, ale – jak to wyraźnie widać – w swej odpowiedzi konfabuluje) – wtedy dodatkowo zadaję pytanie: Obraz Heroda w jako antywzór naukowca w tekście: [TU PRZYTACZAM STOSOWNY TEKST Z TEGO UTWORU ODNOSZĄCY SIĘ DO HERODA, NIERAZ BYWA TO CAŁY UTWÓR (tekst ten wskazuję podkreśleniem we wcześniej przytoczonej kolędzie/pastorałce)].
- 2) W drugim przypadku za każdym razem (tj. w odniesieniu do każdej kolędy/pastorałki) zadaję jedynie pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEDY]?

Tego typu podejście umożliwia:

- 1) z jednej strony – uzyskanie większej liczby odpowiedzi,
- 2) z drugiej strony – porównanie reakcji Chata w tych dwóch sytuacjach.

W dalszej części pracy wyszczególniam i omawiam wnioski, jakie ChatGPT wysnuwa na bazie analizy postawy Heroda przedstawionej w polskich kolędach na temat: jaka postawa powinna być obca naukowcom w ich pracy zawodowej, przy czym:

- (1) najpierw przeprowadzam analizę uzyskanych wyników w każdym z owych dwóch podejść z poprzedniego rozdziału (odpowiednio w III i IV rozdziale),
- (2) a następnie w krótkim rozdziale V (podsumowaniu) dokonuję analizy i porównania wyników uzyskanych w tych dwóch podejściach.

W rozdziale tym omawiam też, jak ChatGPT 3.5 radzi sobie z interpretacją tekstu: w każdym z tych podejść, jak i w postaci ogólnych wniosków.

Dodam, że nie jest mi wiadome, aby ktokolwiek przede mną prowadził tego typu badania.

Słowem podsumowania tego wprowadzenia zauważmy, że niniejsza praca:

- z jednej strony może być uznana za literaturoznawczą – odnosi się do tekstów kołęd,
- z drugiej zaś strony za językoznawczą – mamy w niej analizę pracy Chata GPT 3.5.

Jest też z zakresu etyki – ukazuje jak (nie) powinna wyglądać pod względem etycznym praca i postawa naukowców, a ponieważ stanowi analizę kołęd – nawiązuje też do religii i etnografii. Jako taka – wielozakresowa – mam nadzieję, że zainteresuje szerokie grono odbiorców.

Wypada jeszcze dodać, że książka ta stanowi dyptyk z komplementarną jej książką mojego autorstwa, zatytułowaną *Postawa Mędrców ze Wschodu ukazana w kołędach polskich zinterpretowana jako wzór dla naukowców*.

Rozdział II

Material badawczy

Materiałem badawczym są tutaj:

- z jednej strony kolędy odnoszące się do Heroda i jego postawy,
- z drugiej strony – uzyskane od Chata GPT odpowiedzi na zadawane kolejno pytania.

Po kolei podaję tutaj w przypadku każdej z 10 kolęd, w których jest mowa o Herodzie:

- 1) tekst kolędy (wraz z linkiem strony, z której go zaczerpnąłem);
- 2) dyskusję z Chatem w I podejściu:
 - najpierw zadaję pytanie: Obraz Heroda w kolędzie [TU JEJ TYTUŁ] jako antywzór naukowca,
 - następnie – jeśli to nie przyniosło spodziewanego efektu (tj. Chat nie znał tego utworu co wyraźnie sam komunikuje LUB zna lub nie zna, ale – jak to wyraźnie widać – w swej odpowiedzi konfabuluje) – wtedy dodatkowo zadaję pytanie: Obraz Heroda w jako antywzór naukowca w tekście: [TU PRZYTACZAM STOSOWNY TEKST Z TEGO UTWORU ODNOSZĄCY SIĘ DO HERODA, NIERAZ BYWA TO CAŁY UTWÓR (tekst ten wskazuję podkreśleniem we wcześniej przytoczonej kolędzie/pastorałce)];

Odpowiedzi docelowe, które będę brać do dalszej analizy, zaznaczam szarym tłem.
- 3) Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEDY]?

2.1. Kolęda *Ach biada, biada mnie Herodowi*

2.1.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/ach-biada-biada-mnie-herodowi/>)

- 1 Ach biada, biada mnie Herodowi,
Utraponemu wielce królowi:
Żem ja takiemu czasowi złemu
Popadł kłopotowi.
- 2 Doszła mnie jakaś dziwna nowina,
Mojej żałości wielka przyczyna:
Pojawiła się, narodziła się,
Przedziwna dziecina.
- 3 Rozmaicie to różni udają,
Czyli to prawda, czyli też bają:
Że ma królować, Żydom panować,
Tak mi powiadają.
- 4 Ach biada, biada mnie Herodowi,
Utraponemu wielce królowi:
Wierna czeladzi, czynić nie wadzi
Co ku kłopotowi.
- 5 Tę teraz wierność okażcie swoją,
Słudzy, dworzanie, żołnierstwo moje:
Bierzcie broń w ręce, pałasze, miecze,
Niechaj się nie boję.
- 6 Na koń co prędzej wszyscy wsiadajcie,
A do Betleem miasta biegajcie:
Tam dla jednego dzieciątka małego,
Wszystkie wycinajcie.
- 7 Ach biada, biada mnie Herodowi
Utraponemu wielce królowi:
Wierna czeladzi, czynić nie wadzi
Co ku kłopotowi.

2.1.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Ach biada, biada mnie Herodowi* jako antywzór naukowca

ChatGPT

W kontekście kolędy *Ach biada, biada mnie Herodowi*, w którym Herod przedstawiany jest jako postać negatywna, można podjąć symboliczną interpretację Heroda jako antywzoru naukowca w pewnych aspektach:

Zdobywanie Władzy Kosztem Innych:

Podobnie jak Herod dążył do utrzymania swojej władzy, antywzór naukowca może być postacią, która dąży do dominacji w środowisku naukowym kosztem innych badaczy, zamiast współpracy.

Manipulacja w Celu Ochrony Interesów:

Herod stosuje manipulacje i podstęp, aby chronić swoje interesy. Antywzór naukowca może wykorzystywać podobne praktyki, fałszując dane czy celowo wprowadzając w błąd w celu osiągnięcia swoich celów.

Brak Etyki Naukowej:

Herod jest postacią bez skrępowań, niezważającą na etykę. Antywzór naukowca mógłby reprezentować jednostkę, która ignoruje zasady etyki naukowej, podejmując kontrowersyjne decyzje w badaniach.

Odrzucanie Konkurencji i Nowych Pomysłów:

Herod odrzuca konkurencję, widząc ją jako zagrożenie. Antywzór naukowca może być postacią, która odrzuca nowe pomysły, próbując utrzymać status quo i unikać konkurencji w środowisku naukowym.

Paranoja i Obawa przed Stratą Władzy:

Herod jest paranoidalny i boi się utraty władzy. Antywzór naukowca mógłby charakteryzować się podobną paranoją, obawiając się utraty pozycji w środowisku naukowym.

Zaniedbywanie Dobrobytu Społeczeństwa na Rzecz Osobistych Interesów:

Herod zaniedbuje dobro społeczeństwa na rzecz swoich osobistych interesów. Antywzór naukowca może reprezentować postać, która kieruje swoje badania w sposób, który przynosi korzyści jedynie jemu samemu, a nie społeczeństwu.

Podtrzymywanie Naukowej Tyranii:

Herod utrzymuje tyraniczną kontrolę. Antywzór naukowca mógłby symbolizować postać, która próbuje utrzymać tyraniczną kontrolę nad danym obszarem badawczym, ograniczając innowacje i różnorodność w środowisku naukowym.

Brak Troski o Skutki Swoich Działań:

Herod działa bez zastanowienia nad konsekwencjami. Antywzór naukowca mógłby reprezentować jednostkę, która nie zważa na potencjalne szkody wynikające z jej działań badawczych.

Warto jednak podkreślić, że to tylko symboliczna interpretacja, a tekst kolędy ma pierwotnie charakter religijny, odnosząc się do biblijnych wydarzeń. Symbolika Heroda jako antywzoru naukowca może być subiektywna i zależy od kontekstu interpretacji.

2.1.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEDY]?

Postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca z kilku perspektyw:

- **Niedopasowanie do rzeczywistości:** Podobnie jak niektórzy naukowcy, którzy mogą być zbyt zaabsorbowani swoimi teoriami lub badaniami, Herod wydaje się być oderwany od rzeczywistości. Jest on opisany jako król, który wpada w panikę i jest „utrapiiony” przez pojawienie się „dziwnej nowiny” o narodzinach dziecka, które miało rzekomo panować nad Żydami. Podobnie niektórzy naukowcy mogą

być zbyt skoncentrowani na swoich teoriach lub celach badawczych, ignorując ważne aspekty rzeczywistości społecznej lub etycznej.

- **Manipulacja i kontrola:** Herod nakazuje swoim sługom i wojsku, aby wyruszyli do Betlejem i zgładzili wszystkie dzieci, aby pozbyć się potencjalnego zagrożenia dla swojej władzy. Podobnie niektórzy naukowcy mogą próbować manipulować faktami lub wynikami swoich badań, aby uzyskać pożądane rezultaty lub utrzymać swoją władzę lub pozycję w świecie nauki.
- **Brak empatii i moralności:** Herod wydaje się zupełnie pozbawiony empatii i moralności, gotowy zabić niewinne dzieci tylko po to, aby zabezpieczyć swoją władzę. Podobnie niektórzy naukowcy mogą być zbyt skoncentrowani na osiągnięciu swoich celów naukowych, ignorując moralne konsekwencje swoich działań lub badając tematy, które mogą być szkodliwe dla ludzi lub środowiska.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca, który zbyt bardzo skupia się na swoich własnych interesach i celach, ignorując etyczne lub moralne aspekty swoich działań oraz skutki społeczne i ludzkie.

2.2. Kolęda *Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi*

2.2.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/bog-sie-rodzi-gwiazda-wschodzi/>)

- 1 Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi,
Trzej Królowie od wschodu,
Tu z darami, ofiarami,
Każdy swego narodu,
Do Betleem gdzie złożony,
Z Panny Chrystus narodzony,
Jadą z licznymi dwory.
- 2 Murzynowie, Arabowie,
Z Tarsu to są królowie;
Nauczeni, oświeceni,
Ci święci trzej Magowie

Przez Proroka Balaama,
Co potwierdza gwiazda sama,
Prowadząca do szopy.

- 3 Nie leniwi lecz skwapliwi,
Swoje kraje rzucają,
A w te strony swe korony,
W szopie Panu składają;
Jeruzalem nawiedzając,
I Heroda się pytając,
Gdzie Król Chrystus narodzon.
- 4 Herod wita, Królów pyta,
Co to za Król na świecie,
Obiecany i przysłany,
W którym Judzkim powiecie:
Na co rzekną, że Prorocy
O niebieskiej jego mocy,
Piszą z Ducha świętego.
- 5 Pozdrowiwszy, nawiedziwszy
Jeruzalem żegnają,
A bez zwłoki spieszne kroki
Do Betleem wraz dają:
Melchiori z Baltazarem,
Gaspar z znacznym złota darem,
W szopie raczą Chrystusa.
- 6 Lubo w żłobie jednak sobie
Dziecię Boga szacują;
Otworzywszy skarb złożywszy,
Wonność, miłość darują:
A w najczystsze Panny ręce
Matki Bożej swe panience,
Wdzięczne dary złożyli.

- 7 Złoto Pana, a kapłana
Kadzidło oznaczało,
Mira znakiem mękę smakiem
W tych darach wyrażało:
Co Królowie gdy oddali,
Pana w żłobie pożegnali,
Z matką jego Maryją.
- 8 Więc w krainę, w swą dziedzinę
Święci spieszą Panowie,
A w spocznieniu i zaśnieniu
Z nieba stają posłowie:
Świętych Królów proste drogi,
Rozkazują w domu progi
Inszym wracać gościńcem.
- 9 I tak święci w łaskę wzięci,
Od Pana wcielonego,
Przy radości, wesołości,
Dla nas narodzonego,
Wierni będąc wyznawali,
Że Bóg zrodzon ogłaszali.
Aby zbawił narody.
- 10 I my dary, z serc ofiary
Dajmy Panu z Królami,
Miłość w złocie, zapach w cnocie,
Mirę gorzką i z nami:
Prosząc Pana poznanego,
Boga w żłobie złożonego,
By nas niebem darował.

2.2.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Kolęda *Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi* to jedna z najbardziej znanych polskich kolęd, a jej autorstwo przypisuje się Franciszkowi Karpińskiemu. Tekst ten jest głównie poetyckim opisem narodzenia Jezusa Chrystusa. Nie zawiera jednak bezpośrednich odniesień do postaci Heroda ani opisu jego postaci jako antywzoru naukowca. W tekstach kolęd często koncentruje się na wydarzeniach biblijnych, zwłaszcza związanych z narodzeniem Jezusa, a nie na postaciach historycznych.

Herod przedstawiony w Nowym Testamencie to postać negatywna, związana z próbą zabicia niemowląt w Betlejem po narodzeniu Jezusa. Jednakże w kontekście nauki można traktować tę postać jako symbol oporu wobec nowego, zaskakującego i potencjalnie zakłócającego status quo. Naukowcy często muszą przeciwdziałać oporowi wobec nowych idei i odkryć.

Jednak interpretacje kolęd mogą być subiektywne, a ludzie mogą różnie odbierać i interpretować teksty religijne. Jeśli ktoś uzna, że Herod może być symbolicznym antywzorem naukowca, to może to wynikać z indywidualnej interpretacji i przemyśleń na temat relacji między tradycją a nowatorskimi ideami.

Warto pamiętać, że teksty kulturowe, takie jak kolędy, są często otwarte na różne interpretacje, a ich znaczenie może się różnić w zależności od kontekstu i perspektywy czytelnika.

User

Obraz Heroda jako antywzór naukowca w tekście: [tu następuje pełny tekst kolędy]

ChatGPT

W tekście kolędy *Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi* możemy interpretować postać Heroda jako pewnego rodzaju antywzór naukowca w kontekście jego reakcji na nowe, niezwykle wydarzenia. Oto kilka elementów, które mogą prowadzić do takiej interpretacji:

Obawa przed nieznanym:

Herod wita Trzech Króli, ale jednocześnie pyta ich o charakter Króla, który ma się narodzić. To może symbolizować pewną obawę przed nieznanym i nieprzewidywalnym, co jest często doświadczeniem naukowców w obliczu nowych odkryć czy teorii.

Niewiarygodność dla Heroda:

Gdy Trzej Królowie opowiadają o narodzeniu obiecanego Króla, Herod staje się nieufny i chce znać więcej szczegółów. Naukowcy także często podchodzą do nowych idei z pewnym stopniem sceptycyzmu, wymagając solidnych dowodów i szczegółowych informacji.

Próba kontrolowania sytuacji:

Herod, słysząc o narodzeniu nowego Króla, podejmuje próbę kontrolowania sytuacji, pytając Króli o dokładne miejsce narodzin. Naukowcy czasem również chcą kontrolować i zrozumieć nowe odkrycia, aby dostosować je do swojego istniejącego zrozumienia świata.

Opór przed zmianami:

Herod reprezentuje opór przed zmianami, szczególnie gdy nowe wydarzenia zagrażają ustalonym porządkom. Naukowcy także mogą być oporni na zmiany, zwłaszcza jeśli nowe odkrycia podważają istniejące teorie czy paradygmaty.

Warto jednak podkreślić, że kolęda jest utworem poetyckim, a interpretacje mogą być subiektywne. To jedno możliwe spojrzenie na postać Heroda w kontekście nauki.

2.2.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEĐY]?

Postać Heroda w tej pastorałce może być zinterpretowana jako antywzór naukowca w kontekście jego postawy i reakcji na narodziny Jezusa, jak również w odniesieniu do postawy Trzech Króli, którzy symbolizują mądrość, pokorę i wiarę.

- **Nadużycie władzy i egoizm:** Herod reprezentuje postać, która nie tylko nie przyjmuje nowych idei czy faktów, ale wręcz próbuje je tłumić ze względu na własne interesy i utrzymanie władzy. Jego reakcja na wieść o narodzinach „Króla Żydowskiego” nie jest zainteresowaniem czy zaciekawieniem, ale strachem i chęcią eliminacji potencjalnego rywala. To może być interpretowane jako przeciwność postawie otwartej na nowe idee, charakterystycznej dla naukowców.
- **Brak autentyczności:** W przeciwieństwie do Trzech Króli, którzy przybyli z darami i hołdem dla nowonarodzonego dziecka, Herod działa z pozycji fałszywej i manipulacyjnej. Udaje zainteresowanie narodzinami dziecka, pytając o szczegóły, ale tak naprawdę jego zamiarem jest zniszczenie potencjalnego zagrożenia dla swojej władzy. To może być interpretowane jako brak uczciwości i autentyczności, które są istotne w nauce i badaniach.
- **Zamknięcie na duchowość i transcendencję:** Herod, będąc ślepy na znaki duchowe i znaczenie narodzin Jezusa, reprezentuje postawę naukowca, który jest zamknięty na duchowość i transcendencję. Nie dostrzega on głębszych znaczeń czy wartości, a jedynie patrzy na świat przez pryzmat materializmu i własnych ambicji.

W ten sposób postać Heroda w tej pastorałce może być interpretowana jako antywzór naukowca, który nie tylko ignoruje lub tłumi nowe idee, ale także działa w sposób egoistyczny, manipulując faktami, i pozbawiony autentyczności oraz otwartości na duchowość i transcendencję.

2.3. Kolęda *Dziś do Betlejem jadą królowie*

2.3.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/dzis-do-betlejem-jada-krolowie/>)

- 1 Dziś do Betlejem jadą królowie,
złote korony mają na głowie,
z Jeruzalem wyjechali,
gdzie się Heroda pytali
o nowym Królu.

- 2 Jadą i patrzą; wtem jasna gwiazda,
stała nagle – skończona jazda,
królowie się nie cofnęli,
choć stajenkę ujrzeli,
zamiast pałacu.
- 3 Wchodzą i patrzą, a tam na sianku,
piastuje Dziecię Panienska w wianku,
naokoło tłum pasterze,
nabożnie mówią pacierze,
dają cześć Bogu.
- 4 Króle korony z głowy złożyli,
i swoje czoła nisko skłonili,
i szczerze serca z ochotą,
mirę, kadzidło i złoto,
ofiarowali.
- 5 Kacper i Melchior w nóżki całuje,
niezmierną radość i szczęście czuje,
a Baltazar w swej starości
aż płacze z wielkiej radości,
taki szczęśliwy.
- 6 Nas na dary nie stać, Boże,
złota, mirę, któż dać może?
Lecz my śpieszym z łzą błagania,
zebrząc Twego zlitowania,
zlitowania.
- 7 Boże wielki, sprawiedliwy,
daj dla Polski dzień szczęśliwy,
Polska dała już w ofierze,
łez, krwi morze, silna w wierze,
silna w wierze.

- 8 Niezłamana, nieugięta,
jak na krzyżu dziś rozpięta,
gdy wróg depcze ją ze złością,
patrzy w niebo wciąż z ufnością,
wciąż z ufnością.
- 9 Ona dzisiaj wraz z królami,
śpieszy do Cię z swemi łzami,
Ona błaga, wznosząc dłonie,
pokazując na ból w łonie,
na ból w łonie.
- 10 Boże Dziecię! Świt wolności,
niech rozbrłyśnie nam w jasności,
Boże Dziecię, jako dary,
przyjm rozliczne te ofiary,
te ofiary!

1.3.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Dziś do Betlejem jadą królowie* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Kolęda *Dziś do Betlejem jadą królowie* również opowiada o Trzech Królach, którzy podążają do Betlejem, aby uczcić narodzenie Jezusa. W kontekście poszukiwania antywzoru naukowca w postaci Heroda można dostrzec pewne elementy, które można by porównać z postawą naukowca wobec nowych idei. Poniżej przedstawiam kilka aspektów, które można wziąć pod uwagę:

Interes własny i kontrola:

Podobnie jak Herod, który chciał zachować swoją władzę i kontrolę, naukowiec może być czasem zorientowany na własne interesy. Może unikać nowych idei lub odkryć, które zagrażają ustalonym przekonaniom, ze względu na obawy o utratę pozycji czy prestiżu.

Niewiara i sceptycyzm:

Podobnie jak Herod, który wątpił w zwiastowanie narodzenia nowego Króla, naukowiec może początkowo podchodzić do nowych idei z niewiarą i sceptycyzmem. W naukowym środowisku często wartościuje się dowody i potwierdzenia, a nowe koncepcje muszą sprostać wysokim standardom.

Strach przed utratą kontroli:

Herod obawiał się utraty kontroli nad sytuacją, co mogło wpłynąć na jego status i władzę. Naukowcy czasem obawiają się utraty kontroli nad interpretacją swojej dziedziny badań, szczególnie gdy pojawiają się nowe perspektywy czy konkurencyjne teorie.

Warto jednak zaznaczyć, że kolędy są często tekstami o charakterze religijnym i symbolicznym, a próba dosłownego porównania postaci takiej jak Herod z naukowcem może być subiektywna. Interpretacje kolęd mogą się różnić, a analogie mogą być bardziej luźne niż dosłowne.

2.3.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEDY]?

Interpretując postać Heroda jako antywzór naukowca w kontekście tej pastorałki, można odnieść się do jego reakcji na nadchodzące wydarzenia oraz do postawy Trzech Króli, którzy symbolizują pokorę, wiarę i mądrość.

- **Brak otwartości na nowe idee:** Herod reprezentuje postać, która nie jest otwarta na nowe idee ani na znaki duchowe, które mogą prowadzić do odkryć lub zmiany poglądów. Podczas gdy Trzej Królowie podążają za jasną gwiazdą i są gotowi przyjąć nowego Króla, Herod reaguje z niepokojem i chęcią zachowania swojej władzy, nie podejmując wysiłku zrozumienia znaczenia nadchodzących wydarzeń.
- **Egoizm i brak empatii:** Herod wykazuje egoistyczną postawę, w której jego głównym zainteresowaniem jest utrzymanie własnej władzy i kontroli, nawet kosztem innych istot. W przeciwieństwie

do Trzech Króli, którzy ofiarowują swoje dary z pokorą i szacunkiem, Herod działa w sposób manipulacyjny i agresywny, mając na celu eliminację potencjalnego zagrożenia dla swojej pozycji.

- **Zamknięcie na duchowość i wspólnotę:** Herod reprezentuje postać zamkniętą na duchowość i wspólnotę, skupioną głównie na własnych interesach i ambicjach. Nie ma w nim miejsca na prawdziwą religijność czy współczucie dla innych istot, co stanowi przeciwieństwo postawy Trzech Króli, którzy są gotowi oddać hołd nowo narodzonemu Dziecięciu i uczestniczyć w wspólnej modlitwie z pasterzami.

W ten sposób postać Heroda w tej pastorałce może być interpretowana jako antywzór naukowca, który nie tylko ignoruje duchowe znaki czy idee, ale także działa w sposób egoistyczny i pozbawiony empatii, skupiając się głównie na utrzymaniu własnej władzy i kontroli.

2.4. Kolęda *Kolęda płynie z wysokości*

2.4.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/koleda-plynie-z-wysokosci/>)

- 1 Osiół pewny siebie
Wół zarozumiały
Bóg się nie wstydzi, Bóg się nie wstydzi
Nie wstydzi, że jest taki mały
Herod postraszył
Stajnia uboga
Ludzkie kłopoty, ludzkie kłopoty
Kłopoty Małego Boga
Refren (x2):
Kolęda płynie z wysokości
Kolęda płynie
Śpiewa na całego z wysokości, śpiewa na całego
I uczy miłości
- 2 Nawet trzech mędrców
Na nic się przyda
Bo Bóg tak mały, bo Bóg tak mały
Tak mały, że Go nie widać

*Refren (x2):
Kolęda płynie z wysokości
Kolęda płynie
Śpiewa na całego z wysokości, śpiewa na całego
I uczy miłości*

- 3 Daj nam Boże wiarę
Wiarę zawsze żywą
Zdrowie na święta, zdrowie na święta
Dla bliskich cierpliwość

*Refren (x2):
Kolęda płynie z wysokości
Kolęda płynie
Śpiewa na całego z wysokości, śpiewa na całego
I uczy miłości*

2.4.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Kolęda płynie z wysokości* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Nie jestem bezpośrednio zaznajomiony z treścią kolędy o tytule *Kolęda płynie z wysokości*, ponieważ różne kolędy mogą mieć różne teksty, a lokalne warianty i interpretacje są powszechne. Mogę jednak w ogólny sposób opowiedzieć o postaci Heroda jako potencjalnym antywzorze naukowca, biorąc pod uwagę ogólne cechy tej postaci w biblijnych opowieściach o narodzeniu Jezusa.

Herod, zgodnie z Nowym Testamentem, był królem Judei, który dowiedział się od Trzech Mędrców o narodzeniu nowego Króla, co wzbudziło w nim obawy o utratę władzy. Mogą istnieć pewne analogie między postawą Heroda a postawą niektórych naukowców, szczególnie w kontekście nowych i rewolucyjnych idei naukowych. Oto kilka możliwych podobieństw:

Obawa przed utratą władzy:

Podobnie jak Herod obawiał się utraty władzy w obliczu narodzenia nowego Króla, niektórzy naukowcy mogą doświadczać obawy przed utratą dominującej pozycji, gdy nowe teorie czy odkrycia stawiają pod znakiem zapytania istniejące przekonania.

Odpowiedź oparta na strachu:

Herod zareagował na wieść o narodzeniu nowego Króla poprzez próbę jego zlikwidowania, co było reakcją opartą na strachu. W podobny sposób niektórzy naukowcy mogą reagować na nowe pomysły czy konkurencyjne teorie strachem przed utratą znaczenia ich własnej pracy.

Brak otwartości na nowe idee:

Herod, chociaż był poinformowany o nowym wydarzeniu, nie był otwarty na duchowe znaczenie narodzin nowego Króla. Podobnie niektórzy naukowcy mogą być zamknięci na nowe idee, zwłaszcza jeśli te idee są sprzeczne z ich obecnymi przekonaniami.

Ponadto, ważne jest zauważenie, że tego rodzaju analogie są jedynie uproszczeniem i nie powinny być rozumiane dosłownie. Kolędy często mają charakter symboliczny, a ich interpretacja może być różna dla różnych ludzi.

User

Oto treść tej kolędy: [podaję treść kolędy]

ChatGPT

Dziękuję za podzielenie się treścią kolędy *Kolęda płynie z wysokości*. Tekst ten zdaje się skupiać na oryginalnym spojrzeniu na wydarzenia związane z narodzeniem Jezusa i może być interpretowany w duchu nowoczesnym, poruszając kwestie miłości, pokory i wiary. W kontekście pytania o Heroda jako antywzór naukowca w tekście nie ma bezpośrednich odniesień do postaci Heroda czy nauki, co utrudnia bezpośrednie zestawienie. Niemniej kolęda zdaje się kłaść nacisk na pokazanie, że Bóg objawia się w nieoczekiwanych i skromnych formach, co może być interpretowane w kontekście naukowca, który może być zaskoczony czy też początkowo niedoceniany ze względu na nowe, niewielkie idee czy odkrycia.

Ogólnie rzecz biorąc, kolęda zdaje się skupiać na przekazie o tym, że Bóg przychodzi w postaci Małego Dziecięcia, co może być zaskakujące dla ludzi, zwłaszcza w obliczu bogatego i potężnego świata. Tekst podkreśla też potrzebę wiary, zdrowia, ciepłości i miłości w życiu ludzkim.

2.4.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEĘDY]?

W interpretacji postaci Heroda jako antywzoru naukowca na podstawie tej kolędy/pastorałki można odnieść się do kilku kluczowych elementów:

- **Arogancja i zarozumialstwo:** Podobnie jak osioł i wół, którzy są opisani jako pewni siebie i zarozumiali, Herod może być interpretowany jako postać, która jest zbyt pewna swojej pozycji i władzy. Arogancja ta może prowadzić do ignorowania lub lekceważenia rzeczy, które wydają się być poniżej jego poziomu, tak jak to jest w przypadku Stajni, gdzie narodził się Mały Bóg.
- **Brak pokory i empatii:** Postać Heroda może być również interpretowana jako pozbawiona pokory i empatii. Podobnie jak wół, który jest opisany jako zarozumiały, Herod może być zbyt skupiony na sobie i swoich własnych interesach, ignorując potrzeby i cierpienia innych, zwłaszcza tych, którzy są słabi lub bezbronni, jak Mały Bóg w Stajni.
- **Brak zdolności do zrozumienia transcendencji:** Kolęda podkreśla, że Bóg jest tak mały, że Go nie widać, co może symbolizować trudność Heroda i innych, którzy są zbyt przywiązani do materialnego i widzialnego świata, aby zrozumieć transcendencję czy duchowe aspekty życia. Herod może być więc interpretowany jako antywzór naukowca, który nie jest otwarty na duchowość ani na zrozumienie głębszych aspektów ludzkiego istnienia.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca, który jest zarozumiały, pozbawiony pokory i empatii oraz niezdolny do zrozumienia transcendencji czy duchowych aspektów życia.

2.5. Kolęda *Kiedy król Herod królował*

2.5.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/kiedy-król-herod-królował/>)

- 1 Kiedy król Heród królował,
I nad żydami panował:
Wtenczas Chrystus narodzony.
Aby człowiek był zbawiony.
- 2 Tego trzech mędrcy szukali,
Pilnie się o Nim badali
I do Jeruzalem przyszli,
Żeby Go tam wynaleźli.
- 3 Rzekli: Gdzie jest narodzony
Żydowski król nam zjawiony?
Widzieliśmy gwiazdą Jego.
Ta nas prowadzi do Niego.
- 4 Przyszliśmy Mu pokłon oddać,
Jego Imię światu podać:
Wielki to Pan i nielichy,
Choć jako Baranek cichy.
- 5 Gdy to Heród wyrozumiał,
Przeląkszy się tak się zdumiał,
Że z nim wszystko Jeruzalem
Zażywało strachu z zalem.
- 6 Tedy zebrawszy biskupy
Mędrca i starsze do kupy.
Pyta wszystkich, chcąc dochodzić,
Gdzie się Chrystus miał narodzić?
- 7 Wszyscy się na to zgadzają,
O Betleem powiadają,

Że tam Pańskie narodzenie
Ma z Proroków upewnienie.

- 8 Wziąwszy król mędrce osobnie,
Pyta ich znowu nadobnie,
Iżeby mu powiedzieli,
Coby o gwiazdzie dzierzeli.
- 9 Co skoro Heród obaczył,
Do Betleem iść nazaczył,
Aby Dzieciątka szukali
I jemu znać o Niem dali.
- 10 Idźcież spieszno, rzekł, królowie,
Wysokich rzeczy mędrcomie,
A ja tu was nazad czekam
I będę rad, gdy doczekam.
- 11 Mędrce, króla pożegnali,
Za gwiazdą się swą udali.
Która szła, jako poczęła,
Aż nad Betlehem stanęła.
- 12 Kędy gdy do stajni weszli,
Czego szukali znaleźli,
Dziecię Jezusa miłego,
I z Maryą, Matką Jego.
- 13 Tam na kolana padając.
Swych dostatków dobywając:
Twórcy poczty dali oto:
Mirą, kadzidło i złoto.
- 14 Bóg mędrce wziąwszy w przejrzenie,
Dał im we śnie objawienie,
Aby Heroda mijali,
Inędy się w dom swój brali.

- 15 Heród o tem obwieszczony,
Gniewając się jak szalony,
Do Betleem wyprawował,
Aby dziatki pomordował.
- 16 Tam wielki mord małych dzieciak
Uczynił płacz wielki matek:
Płaczą, krzyczą bez pociechy,
Zbywszy dziełek swej uciechy.
- 17 Jezu Chryste, prosim Ciebie,
Okaż jasność Swą na niebie:
Oświeć nas z temi Mędrkami.
Daj się szukać i z darami.
- 18 Byśmy prawą wiarę mając,
Z miłością w Tobie ufając,
Przyciągnieni tam do Ciebie
Królowali z Tobą w niebie. Amen.

2.5.2. Dyskusja z Chatem

USER:

Obraz Heroda w kolędzie *Kiedy król herod królował* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Kolęda *Kiedy król Herod królował* opowiada o okrucieństwach Heroda, który zagraża Dzieciątku Jezus. Jeśli spojrzymy na postać Heroda jako antywzór naukowca, można odnaleźć kilka symbolicznych interpretacji:

Strach przed Konkurencją:

Herod, obawiając się, że nowo narodzone Dzieciątko stanie się konkurencją, próbuje je zlikwidować. Podobnie, niektórzy naukowcy mogą wykazywać strach przed konkurencją w środowisku naukowym i próbować zabezpieczać swoje pozycje.

Zniewaga dla Etyki Naukowej:

Herod podejmuje okrutne środki, aby pozbyć się potencjalnego zagrożenia. W podobny sposób antywzór naukowca może być postacią, która reprezentuje brak etyki naukowej, stosując kontrowersyjne metody w badaniach.

Zastraszanie i Przywłaszczenie:

Herod próbuje zastraszyć otoczenie i przywłaszczyć sobie władzę. Antywzór naukowca mógłby charakteryzować się podobnym zachowaniem, próbując zastraszać innych naukowców i przywłaszczać wyniki badań.

Obawa przed Stratą Kontroli:

Herod boi się utraty władzy i kontroli. Antywzór naukowca mógłby odnosić się do postaci, która unika dzielenia się wiedzą, obawiając się utraty kontroli nad danym obszarem badawczym.

Brak Empatii i Troski o Konsekwencje:

Herod działa bez zastanowienia nad konsekwencjami swoich działań. Antywzór naukowca mógłby być postacią, która ignoruje etyczne aspekty swojej pracy i nie troszczy się o potencjalne negatywne skutki.

Manipulacja i Falszowanie Danych:

W interpretacji antywzoru naukowca Herod może reprezentować postać, która manipuluje danymi, fałszuje wyniki badań lub stosuje nieuczciwe praktyki w celu osiągnięcia własnych celów.

Zamykanie Drzwi przed Innowacjami:

Herod próbuje zlikwidować potencjalnego konkurenta, co można odnieść do antywzoru naukowca jako postaci, która zamyka drzwi przed innowacyjnymi pomysłami innych badaczy.

Obrona Status Quo:

Herod broni istniejącego stanu rzeczy i nie chce akceptować zmiany. Antywzór naukowca może reprezentować postać, która opowiada się za utrzymaniem obecnych paradygmatów i oporu wobec nowych idei.

Oczywiście, to interpretacja symboliczna i tekst kolędy pierwotnie odnoszą się do wydarzeń biblijnych. Niemniej analogie takie mogą być stosowane w kontekście, gdzie postać Heroda może być postrzegana jako przeciwnik wartości naukowych i etycznych w badaniach.

2.5.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEĐY]?

Postać Heroda w tej kolędzie może być zinterpretowana jako antywzór naukowca poprzez jego reakcję na pojawienie się informacji o narodzinach Chrystusa oraz przez jego działania mające na celu zachowanie własnej władzy i kontrolę.

- **Reakcja oparta na strachu i kontroli:** Herod reprezentuje postać, która reaguje na nowe informacje i wydarzenia, takie jak narodziny Chrystusa, poprzez strach i pragnienie zachowania własnej władzy. Jest to podobne do reakcji niektórych naukowców, którzy mogą reagować na nowe odkrycia lub idee poprzez lęk przed zmianą lub utratą swojej pozycji.
- **Manipulacja informacją i ludźmi:** Herod próbuje manipulować informacją i ludźmi, w tym mędracami, aby dowiedzieć się, gdzie dokładnie narodził się Chrystus, aby móc go zlokalizować i zlikwidować jako potencjalne zagrożenie dla swojej władzy. Ta manipulacja i chęć kontrolowania sytuacji jest charakterystyczna dla postawy niektórych naukowców, którzy mogą próbować manipulować wynikami swoich badań lub informacjami, aby osiągnąć określone cele.
- **Brak empatii i moralności:** Herod, poprzez swoje działania, wywołuje mord na małych dzieciach w Betlejem, aby zlikwidować potencjalne zagrożenie dla swojej władzy. Jest to wyraz braku empatii i moralności, podobny do postawy niektórych naukowców, którzy mogą być skoncentrowani na osiągnięciu swoich celów naukowych kosztem innych istot lub wartości moralnych.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca, który reaguje na nowe idee lub wydarzenia poprzez strach, chęć kontrolowania sytuacji i brak empatii

lub moralności. Jego działania służą głównie własnym interesom i utrzymaniu władzy, nie zważając na skutki dla innych ludzi.

2.6. Kolęda *Mędrcy świata, monarchowie*

2.6.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/medrcy-swiatea-monarchowie/>)

- 1 Mędrcy świata, monarchowie,
gdzie śpiesznie dążycie?
Powiedzcież nam Trzej Królowie,
chcecie widzieć Dziecię?
Ono w żłobie nie ma tronu
i berła nie dźmierzy.
a proroctwo Jego zgonu,
już się w świecie szerzy.
- 2 Mędrcy świata złość okrutna,
Dziecię prześladowe,
wieść okropna, wieść to smutna,
Herod spisek knuje.
Nic monarchów nie odstrasza,
do Betlejem śpieszą,
gwiazda Zbawcę im ogłasza,
nadzieją się cieszą.
- 3 Przed Maryją stają społem,
niosą Panu dary,
przed Jezusem biją czołem,
składają ofiary.
Trzykroć szczęśliwi Królowie,
któż wam nie zazdrości?
Cóż my damy, kto nam powie,
pałając z miłości.

- 4 Tak, jak każą nam kapłani,
damy dar troisty,
modły, parcę, niosąc w dani
i żar serca czysty.
To kadzidło, mirrę, złoto,
niesiem Jezu szczerze,
co dajemy Ci z ochotą,
od nas przyjm w ofierze.

2.6.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Mędrcy świata, monarchowie* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Tekst kolędy *Mędrcy świata, monarchowie* opisuje wydarzenia związane z przybyciem Mędrców do Betlejem w poszukiwaniu nowo narodzonego Króla. Obejmuje on również fragment, który nawiązuje do Heroda. Oto fragment dotyczący Heroda:

Na wieść o tym król mocny,
Zapytał mędrców z głębi nocy,
Gdzie się dziecko narodzi ma.
Chce oddać pokłon, tak jak wy.

W kontekście opisanego fragmentu Herod jest przedstawiony jako postać, która udaje zainteresowanie i chęć oddania pokłonu nowo narodzonemu Królowi, ale w rzeczywistości ma złą intencję. W późniejszych częściach historii biblijnej wiadomo, że Herod obawiał się utraty władzy i zorganizował masakrę dzieci, aby pozbyć się potencjalnego konkurenta w postaci nowo narodzonego Jezusa.

Jeśli chodzi o pytanie o antywzór naukowca, to interpretacja może być subiektywna. Herod w kontekście tej kolędy może być postrzegany jako postać, która udaje zainteresowanie duchowym aspektem wydarzeń, ale w rzeczywistości działa z egoistycznych motywacji. W tym sensie można by to odnieść do naukowca, który, chociaż udaje

zainteresowanie postępowaniem naukowym i odkryciami, może być napędzany nieuczciwymi motywacjami, takimi jak ambicja, chęć sławy lub finansowe korzyści, a nie prawdziwa pasja do poznawania świata.

Należy jednak pamiętać, że każda interpretacja zależy od kontekstu i indywidualnego odczytu tekstu. Tekst kolędy może być postrzegany na różne sposoby przez różnych ludzi.

[Ponieważ jest to zmyślona odpowiedź przez ChatGPT (nie ma kolędy o przytoczonym tekście) – nie biorę jej pod uwagę i zadaję ponownie pytanie, tym razem powołując się bezpośrednio na tekst kolędy – W.L.]

User

Obraz Heroda jako antywzór naukowca w kolędzie: [podaję treść kolędy]

ChatGPT

Obraz Heroda jako antywzór naukowca w tej kolędzie można zinterpretować jako przeciwieństwo postawy mędrców, którzy z pokorą i szacunkiem podążają za gwiazdą, by oddać hołd Dzieciątku Jezusowi. Herod natomiast symbolizuje zło, okrucieństwo i pychę, co można odnieść do pewnych negatywnych cech postawy naukowca.

Brak pokory i skromności:

Podobnie jak Herod, który dąży do władzy i chce zniszczyć potencjalnego konkurenta, niektórzy naukowcy mogą być skoncentrowani na osiągnięciach, władzy czy uzyskaniu prestiżu, zamiast służyć prawdzie i dobru społecznemu.

Zastosowanie wiedzy w sposób szkodliwy:

Herod wykorzystuje informacje o narodzinach Dzieciątku do podjęcia złych działań. Podobnie, naukowcy czasem mogą używać swojej wiedzy lub odkryć w sposób, który przynosi szkodę ludziom lub środowisku.

Brak empatii i troski o innych:

Mędrcy przynoszą dary i oddają hołd z miłością i szacunkiem. Herod natomiast działa z egoizmu i braku troski o innych. Naukowcy, którzy ignorują etyczne aspekty swojej pracy, mogą także nie dostrzegać skutków swoich działań dla innych ludzi czy społeczeństwa.

Konflikt między nauką a duchowością:

Kolęda wydaje się ukazywać konflikt między dwoma światami – naukowym i duchowym. W tym kontekście Herod reprezentuje stronę naukowca, który zatracając duchową wrażliwość, traci zdolność do zrozumienia głębszych aspektów ludzkiego istnienia.

Oczywiście, interpretacje mogą być różne, i każda osoba może odbierać kolędę w inny sposób. Niemniej ta analiza sugeruje pewne antynomie między postawą Heroda a postawą mędrców, co można odnieść do pewnych wyzwań etycznych czy moralnych, z jakimi spotykają się niektórzy przedstawiciele świata nauki.

2.6.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOŁĘDY]?

Postać Heroda w tej pastorałce może być interpretowana jako antywzór naukowca przez jego reakcję na narodziny Dzieciątka Jezus oraz przez jego postawę wobec trzech mędrców.

- **Reakcja oparta na strachu i kontroli:** Herod reprezentuje postać, która reaguje na pojawienie się nowych informacji i wydarzeń, takich jak narodziny Dzieciątka Jezus, poprzez strach i chęć zachowania swojej władzy. Jest to podobne do reakcji niektórych naukowców, którzy mogą reagować na nowe odkrycia lub idee poprzez lęk przed zmianą lub utratą swojej pozycji.
- **Manipulacja i prześladowanie:** Herod knuje spisek przeciwko Dzieciątku, chcąc zlikwidować je jako potencjalne zagrożenie dla swojej władzy. Ta manipulacja i prześladowanie są podobne do postawy niektórych naukowców, którzy mogą próbować manipulować wynikami swoich badań lub informacjami, aby osiągnąć określone cele, nawet kosztem innych istot.
- **Brak szacunku dla duchowych wartości:** Herod, w odróżnieniu od trzech mędrców, nie okazuje szacunku ani oddania wobec Dzieciątka. Podczas gdy mędrcy składają przed Nim dary i biją czołem, Herod reaguje agresywnie, próbując zniszczyć nowo narodzone

Dziecię. Jest to przykład braku szacunku dla duchowych wartości oraz braku zrozumienia znaczenia wydarzeń duchowych.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej pastorałce może być interpretowana jako antywzór naukowca, który reaguje na duchowe wydarzenia poprzez strach, manipulację i brak szacunku dla duchowych wartości. Jego działania są skierowane głównie na zachowanie własnej władzy i kontroli, a nie na zrozumienie czy szacunek dla głębszych znaczeń życia.

2.7. Kolęda *Narodził się w szopie (Mały zbawiciel)*

2.7.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/narodził-sie-w-szopie/>)

Wersja numer 1

- 1 Narodził się w szopie, pod niebem z gwiazdami
Boskie śliczne Dziecię, zechciało być z nami
Trąby aniołów grzmiały gdzieś w dali
A w niebie święci, imię Jezus mu dali.
- 2 Maryja z Józefem, Dzieciątko piastuje
Z daleka Trzech Króli do niego wędruje
Mirrę, złoto, kadzidło przed Dziecię składają
Jako Mesjaszowi pokłony oddają.
3 I wszelkie stworzenie, raduje się brata
Bo Ten mały Jezus, to Zbawiciel świata
Już z dawna mówiono, choć Herod grozi
Wśród nocnej ciszy, Bóg się nam narodzi.

Wersja numer 2

- 1 Narodził się w szopie w Betlejem
Pobiegli tam żywo pasterze
Zobaczyć Dziecię pierwsi na świecie,
Z radością powitać Małego.

- 2 Pognali ze sobą zwierzęta
Gąski, owieczki, bydłęta
Zabrali dary według swej miary,
By ucieszyć Pana Jezuska.

- 3 Maryja i Józef witają
Gości co pokłony oddają.
Wchodźcie do szopy, ogrzejcie stopy
Usiądźcie gdzieś blisko Dzieciątka.

2.7.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Narodził się w szopie (Mały zbawiciel)* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Niestety, nie posiadam informacji na temat kolędy o tytule *Narodził się w szopie* (lub *Mały zbawiciel*) w kontekście polskich kolęd. Mogę tylko przypuszczać, że być może jest to lokalna lub specyficzna dla pewnej społeczności kolęda.

Ponieważ nie mam dostępu do konkretnych tekstów, nie mogę dostarczyć analizy treści ani bezpośrednich informacji na temat obrazu Heroda jako antywzoru naukowca w tej kolędzie. Jeśli masz dostęp do pełnego tekstu kolędy lub dodatkowych informacji, proszę dostarczyć więcej szczegółów, a postaram się pomóc w zakresie mojej wiedzy.

User

Oto jej treść: [podaję jej treść w dwóch wersjach]

ChatGPT

Dziękuję za podzielenie się treścią kolędy *Narodził się w szopie* w dwóch wersjach. W tekście tych kolęd przedstawiona jest tradycyjna scena narodzenia Jezusa w szopie w Betlejem, z udziałem Maryi, Józefa, pasterzy, Trzech Króli oraz różnych zwierząt.

W analizie obrazu Heroda jako antywzoru naukowca w tych tekstach nie znajduję konkretnych wskazówek. Warto jednak zaznaczyć, że ko-

lędy zazwyczaj koncentrują się na przekazie religijnym i świątecznym, a postać Heroda jest bardziej kojarzona z opowieściami biblijnymi, gdzie występuje jako postać negatywna, próbująca zaszkodzić Nowonarodzonemu.

Związek z naukowcem może wynikać z interpretacji postaci Heroda jako kogoś, kto chce utrzymać kontrolę i władzę, co czasami można odnieść do negatywnego obrazu naukowców, którzy w literaturze i sztuce bywają przedstawiani jako ambitni, ale zatracający moralność w dążeniu do władzy. Jednakże interpretacje takie mogą być bardzo subiektywne i zależą od kontekstu oraz indywidualnych czytelniczych doświadczeń.

Jeśli istnieją specyficzne komentarze lub analizy dotyczące obrazu Heroda jako antywzoru naukowca w odniesieniu do tych kołęd, mogą one pochodzić z określonego kontekstu lub interpretacji lokalnej społeczności.

2.7.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOŁĘDY– TYLKO WERSJI PIERWSZEJ]?

Interpretując postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie tej kolędy, można skupić się na jego reakcji na narodziny Dzieciątka Jezus oraz na jego podejściu do duchowości i transcendencji.

- **Reakcja oparta na strachu i nieufności:** Podobnie jak Herod, niektórzy naukowcy mogą reagować na nowe idee czy wydarzenia z nieufnością i strachem. Herod, będąc zaniepokojony narodzinami Dzieciątka Jezus, podejmuje działania mające na celu zachowanie swojej władzy, nawet kosztem życia niewinnych dzieci. Jest to przykład reakcji opartej na strachu przed nieznanym i utratą kontroli, co może być charakterystyczne dla niektórych naukowców, którzy obawiają się zmiany czy utraty status quo.
- **Brak zrozumienia duchowych aspektów życia:** Herod, reprezentujący postać, która nie docenia duchowych aspektów życia, ignoruje znaczenie narodzin Dzieciątka Jezus dla ludzkości. Podobnie niektórzy naukowcy mogą być skoncentrowani wyłącznie na aspektach materialnych czy naukowych życia, ignorując duchowe czy transcendentalne wartości.

- **Brak empatii i moralności:** Herod, podejmując działania mające na celu zniszczenie Dzieciątka Jezus, wykazuje brak empatii i moralności. Podobnie, niektórzy naukowcy mogą być skupieni na osiągnięciu swoich celów naukowych bez zważania na etyczne czy moralne aspekty swoich działań.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca, który reaguje na duchowe wydarzenia z nieufnością i strachem, ignorując ich transcendentalne znaczenie oraz zaniechując moralności i empatii w dążeniu do osiągnięcia swoich celów.

2.8. Kolęda *O Józefie! Czego chcecie?*

2.8.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/o-jozefie-czego-chcecie/>)

1 O Józefie!

— Czego chcecie?

Powiedźże nam, gdzie się Chrystus narodził?

Powiedźże, Powiedzże!

— W Betlejem, w Betlejem!

Chwała Tobie Jezu Chryste,

Za Twe narodzenie czyste

W Betlejem, w Betlejem!

2 O Józefie!

— Czego chcecie?

Powiedźże nam, kto Jezusa powijał?

Powiedźże, Powiedzże!

— Maryja, Maryja.

Chwała Tobie Jezu Chryste,

Za Twe narodzenie czyste

W Betlejem, w Betlejem!

- 3 O Józefie!
– Czego chcecie?
Powiedźże nam, kto Jezusa kołysał?
Powiedźże, Powiedzże!
– Ja Józef, ja Józef.
*Chwała Tobie Jezu Chryste,
Za Twe narodzenie czyste
W Betlejem, w Betlejem!*
- 4 O Józefie!
– Czego chcecie?
Powiedźże nam, kto Jezusowi śpiewał?
Powiedźże, Powiedzże!
– Anieli, Anieli.
*Chwała Tobie Jezu Chryste,
Za Twe narodzenie czyste
W Betlejem, w Betlejem!*
- 5 O Józefie!
– Czego chcecie?
Powiedźże nam, kto Jezusa zagrzewał?
Powiedźże, Powiedzże!
– Wół, osioł, wół, osioł.
*Chwała Tobie Jezu Chryste,
Za Twe narodzenie czyste
W Betlejem, w Betlejem!*
- 6 O Józefie!
– Czego chcecie?
Powiedźże nam, kto Mu pokłon oddawał?
Powiedźże, Powiedzże!
– Pasterze, Pasterze.
*Chwała Tobie Jezu Chryste,
Za Twe narodzenie czyste
W Betlejem, w Betlejem!*

7 O Józefie!

– Czego chcecie?

Powiedźcie nam, kto Jezusa odwiedził?

Powiedźcie, Powiedźcie!

– Królowie, Królowie.

Chwała Tobie Jezu Chryste,

Za Twe narodzenie czyste

W Betlejem, w Betlejem!

8 O Józefie!

– Czego chcecie?

Powiedźcie nam, kto Jezusa zabić chciał?

Powiedźcie, Powiedźcie!

– Król Herod, Król Herod.

Chwała Tobie Jezu Chryste,

Za Twe narodzenie czyste

W Betlejem, w Betlejem!

9 O Józefie!

– Czego chcecie?

Powiedźcie nam, czemu Jezus ubogi?

Powiedźcie, Powiedźcie!

– Bo drogi, bo drogi.

Chwała Tobie Jezu Chryste,

Za Twe narodzenie czyste

W Betlejem, w Betlejem!

10 O Józefie!

– Czego chcecie?

Oto Ciebie z nabożeństwem prosimy.

– A o co, a oco?

Aby w raz z osobą twoją,

Był nam Jezus z Matką Swoją

Przy śmierci.

2.8.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *O Józefie! Czego chcecie?* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Kolęda *O Józefie! Czego chcecie?* nie jest mi dokładnie znana, a różne kolędy mogą mieć różne teksty. Niemniej jeśli założymy, że tekst zawiera elementy opowiadające o postaci Heroda w kontekście antywzoru naukowca, możemy spróbować przypisać pewne cechy tej postaci, które można interpretować w tym świetle.

Herod w Nowym Testamencie jest przedstawiony jako król Judei, który dowiedziawszy się od Mędrców o narodzeniu nowego Króla, czuje się zagrożony i podejmuje próbę eliminacji tego potencjalnego rywala. Jego postawa jest pełna nieufności, obawy o utratę władzy i chęci kontrolowania sytuacji. Te cechy można próbować odnieść do postawy naukowca wobec nowych idei czy odkryć. Oto kilka możliwych analogii:

Nieufność wobec nowych koncepcji:

Herod, obawiając się utraty władzy, nieufnie podchodzi do informacji o narodzeniu nowego Króla. Podobnie naukowiec może reagować z nieufnością wobec nowych teorii czy idei, zwłaszcza jeśli zagrażają one ugruntowanym poglądom czy paradygmatom.

Chęć kontrolowania sytuacji:

Herod podejmuje próbę kontrolowania sytuacji poprzez pytanie Mędrców o dokładne miejsce narodzin nowego Króla. Naukowiec może mieć podobną tendencję do chęci utrzymania kontroli nad swoją dziedziną badań, zwłaszcza gdy nowe odkrycia zakwestionują ustalone przekonania.

Obawa przed utratą prestiżu:

Herod jest zaniepokojony perspektywą utraty władzy i prestiżu w obliczu narodzin nowego Króla. Podobnie naukowcy mogą być zaniepokojeni utratą prestiżu, jeśli nowe idee stoją w sprzeczności z ich własnymi osiągnięciami czy teoriami.

Warto jednak podkreślić, że takie analogie są jedynie uproszczeniem i interpretacją. Kolędy, jako teksty kulturowe, są zazwyczaj bogate w symbolikę i otwarte na różne interpretacje.

User

Oto tekst tej kolędy: [podaję treść kolędy]

ChatGPT

Dziękuję za podzielenie się tekstem kolędy *O Józefie! Czego chcecie?* W kontekście tego tekstu można zauważyć, że opisuje ona różne etapy historii związanej z narodzeniem Jezusa, włączając w to rolę Józefa w opiece nad Dzieciątkiem. W zakończeniu kolędy wspomniany jest również król Herod, który był niechętny narodzinom Jezusa i próbował Mu zaszkodzić.

W odniesieniu do pytania o obraz Heroda jako antywzoru naukowca w tekście nie ma bezpośrednich odniesień do nauki czy naukowców. Jednak można spróbować odnaleźć pewne podobieństwa w postawie niektórych postaci, takich jak Herod, które są nieufne wobec nowych wydarzeń, niechętnie zmianom i próbujące utrzymać kontrolę nad sytuacją. W tym kontekście można rozważyć interpretację Heroda jako symbolicznego antywzoru dla tych, którzy są oporni na nowe idee czy przemiany, co w pewnym stopniu może przypominać pewne cechy charakterystyczne dla niektórych postaw naukowych.

Pamiętajmy jednak, że kolędy często mają wymiar symboliczny i religijny, a interpretacje mogą być zróżnicowane w zależności od perspektywy czytelnika.

2.8.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOLEDY]?

Postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca poprzez jego działania i postawę wobec narodzin Dzieciątka Jezus oraz innych wydarzeń opisanych w tekście.

- **Brak zrozumienia i szacunku dla duchowych wartości:** Herod, reprezentujący postać zapytującą o miejsce narodzin Chrystusa,

może być interpretowany jako antywzór naukowca poprzez brak zrozumienia i szacunku dla duchowych aspektów życia. Jego pytania są pozbawione zainteresowania duchowymi implikacjami narodzin Mesjasza, a skupiają się raczej na technicznych aspektach wydarzenia.

- **Manipulacja i próba kontroli:** Herod, pytając o osoby zaangażowane w opiekę nad Dzieciątkiem, aż do pytania o próby zabicie Jezusa, może być interpretowany jako antywzór naukowca poprzez swoje próby manipulacji i kontroli nad sytuacją. Jest to analogiczne do sytuacji, gdy niektórzy naukowcy mogą próbować manipulować danymi lub wydarzeniami w celu osiągnięcia określonych celów, niezależnie od ich moralności czy etyczności.

- **Brak zrozumienia lub ignorancja co do duchowych wymiarów życia:** Herod, zadając pytania o różne aspekty narodzin Jezusa, może wykazywać brak zrozumienia lub ignorancję co do duchowych wymiarów życia. Jego pytania są skoncentrowane na aspektach ziemskich i technicznych, a nie na duchowych znaczeniach wydarzenia.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca poprzez jego brak zrozumienia i szacunku dla duchowych wartości, manipulację i próbę kontroli nad sytuacją oraz brak zrozumienia lub ignorancję co do duchowych wymiarów życia. Jego postawa może być postrzegana jako przykład podejścia, które nie uwzględnia znaczenia duchowości i transcendencji w życiu człowieka.

2.9. Kolęda *Uciekali, uciekali (Tej nocy anioł przyszedł do Józefa)*

2.9.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/uciekali-uciekali/>)

- 1 Tej nocy Anioł przyszedł do Józefa
„Zbudźcie dzieciątko co tak słodko śpi
Judea dziś to niebezpieczna strefa
I policzone małych chłopców dni”.
Namiestnik Herod ciągle drży w obawie
Że chociaż władzę dzierży jego dłoń

I rzymski cesarz patrzy nań łaskawie
To w rączkach dzieci może kryć się broń.

Refren (x2):

*Uciekali uciekali uciekali
Na osiołku przez pustyni żar
Jak najdalej jak najdalej jak najdalej
Ukryć Dziecię bezcenny ich skarb*

- 2 Ciężko ojczyznę wspominać w pustyni
Mieliśmy jakoś zapewniony byt
Choć czasem patrol mijał drzwi świątyni
Zawsze się modlić mógł pobożny Żyd.
Lecz może trzeba szlakiem iść wygnania
Tak jak przodkowie nasi kiedyś szli
Może nie tu jest Ziemia Obiecana
Może gdzie indziej będzie rósł nasz Syn.

Refren (x2):

*Uciekali uciekali uciekali
Na osiołku przez pustyni żar
Jak najdalej jak najdalej jak najdalej
Ukryć Dziecię bezcenny ich skarb*

- 3 Jeszcze nie wiemy co nam przeznaczone
I choć przeczucia czasem dręczą złe
Ojciec Niebieski weźmie nas w obronę
I znowu Anioł zjawi się we śnie.
Piasek przysypał ślady do Betlejem
Zabłądzić łatwo trudny każdy krok
Tak mało mamy tylko tę nadzieję
Która rozjaśnia nam codzienny mrok.

Refren (x2):

*Uciekali uciekali uciekali
Na osiołku przez pustyni żar
Jak najdalej jak najdalej jak najdalej
Ukryć Dziecię bezcenny ich skarb*

2.9.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Uciekali, uciekali (Tej nocy anioł przyszedł do Józefa)* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Przepraszam za wszelkie zamieszanie, ale podane kolędy (*Uciekali, uciekali* lub *Tej nocy anioł przyszedł do Józefa*) nie są mi znane w kontekście mojej wiedzy, a także nie posiadam bezpośrednich informacji na temat ich treści. W związku z tym nie mogę dostarczyć konkretnej analizy obrazu Heroda jako antywzoru naukowca w tych kolędach.

Jeśli masz dostęp do pełnego tekstu kolędy lub możesz dostarczyć dodatkowych informacji, chętnie pomogę w zakresie mojej wiedzy. W przeciwnym razie, jeśli chcesz uzyskać więcej informacji na temat obrazu Heroda jako antywzoru naukowca w konkretnej kolędzie, mogę polecić skonsultowanie się z ekspertem muzycznym, historykiem literatury religijnej lub teologiem, którzy mogą poszerzyć zrozumienie kontekstu kulturowego i literackiego.

User

Oto jej treść: [podaję treść kolędy]

ChatGPT

Dziękuję za udostępnienie tekstu kolędy *Uciekali, uciekali*. W tym utworze opisana jest scena związana z narodzeniem Jezusa i ucieczką rodziny przed zagrożeniem ze strony Heroda. Niemniej w tekście nie znajduje się wyraźne odniesienie do Heroda jako antywzoru naukowca.

Herod jest przedstawiany jako postać, która drży w obawie o swoją władzę i zleca liczne działania mające na celu zniszczenie nowonarodzonego Dzieciątka, które może zagrozić jego panowaniu. Interpretacja Heroda jako antywzoru naukowca może być oparta na ogólnym postrzeganiu postaci negatywnych, które dążą do utrzymania kontroli, a naukowcy czasami bywają przedstawiani jako osoby ambitne, zdolne do manipulacji lub skoncentrowane na własnych celach.

Jednakże w kontekście tej kolędy bardziej oczywiste są biblijne odniesienia i skupienie na aspektach religijnych, związanych z ucieczką

rodziny Świętej z powodu groźby ze strony Heroda. Interpretacja tego tekstu w kontekście antywzoru naukowca wymagałaby zazwyczaj bardziej specyficznych i wskazanych elementów w tekście, które nie są obecne w dostarczonym fragmencie.

2.9.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOŁĘDY]?

Postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca poprzez jego działania i postawę wobec narodzin Dzieciątka Jezus oraz innych wydarzeń opisanych w tekście.

- **Reakcja oparta na strachu i kontroli:** Herod, będący namiestnikiem władzy w Judei, reaguje na informację o narodzinach Dzieciątka Jezus z głębokim strachem i obawą o utratę kontroli nad sytuacją. Jego reakcja opiera się na próbach zachowania władzy i kontroli nad ludźmi i wydarzeniami w swoim królestwie. Podobnie, niektórzy naukowcy mogą reagować na nowe idee, odkrycia czy wydarzenia z głębokim niepokojem i obawą o swoją pozycję czy reputację w społeczności naukowej.
- **Manipulacja i przemoc jako środki do osiągnięcia celu:** Herod podejmuje działania mające na celu zniszczenie potencjalnej zagrożenia dla swojej władzy poprzez zabicie wszystkich nowo narodzonych chłopców w Betlejem. Jest to przykład manipulacji i użycia przemocy jako środków do osiągnięcia własnych celów, co może być interpretowane jako antywzór dla naukowca, który manipuluje danymi lub wynikami badań oraz ucieka się do nieetycznych działań w celu osiągnięcia sukcesu naukowego.
- **Brak zrozumienia duchowych aspektów życia:** Herod, skoncentrowany na zachowaniu władzy i kontroli, nie wykazuje zrozumienia ani szacunku dla duchowych aspektów życia, które mogłyby być reprezentowane przez narodziny Dzieciątka Jezus. Jest to antywzór dla naukowca, który ignoruje lub nie docenia duchowych czy etycznych wymiarów swojej pracy naukowej.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca poprzez jego reakcję opartą na stra-

chu i kontroli, użycie manipulacji i przemocy w celu osiągnięcia celu oraz brak zrozumienia i szacunku dla duchowych aspektów życia. Jest to przykład postawy, która nie uwzględnia duchowych czy etycznych wartości w podejściu do życia i pracy naukowej.

2.10. Kolęda *Witaj Jezu ukochany*

2.10.1. Tekst kolędy (z: <https://www.koledypolskie.pl/koleda/witaj-jezu-ukochany/>)

- 1 Witaj Jezu ukochany
Na zbawienie ludziom dany
Witaj miłe dzieciąteczko
Witaj śliczne paniąteczko
Witaj Jezu, witaj Jezu!

- 2 Witaj zdawna pożądanym
Od Proroków obiecany
Witaj świata zbawicielu
Witaj nasz odkupicielu
Witaj Jezu, witaj Jezu!

- 3 Witaj dziecino maleńka
Którego się piekło lęka
Witaj ubogi sieroto
Z którego rąk płynie złoto
Witaj Jezu, witaj Jezu!

- 4 Witaj o rajski kwiateczku
Cnego pańienstwa wianeczku
Witaj prześliczna lilija
Tyś pachnąca konwalija
Witaj Jezu, witaj Jezu!

- 5 Witaj o baranku cichy
Który gładzisz świata grzechy

Witaj Jezu winne grono
Które dziś w żłobie złożono
Witaj Jezu, witaj Jezu!

6 Leżysz w żłobie położony
W pieluszczeni uwiniony
Matka cię karmi piersiami
A ty zalewasz się łzami
Witaj Jezu, witaj Jezu!

7 Anieli chwałę śpiewają
Wschodni Królowie cześć dają
Gdy jedni dary składają
Drudzy cię na śmierć szukają
Witaj Jezu, witaj Jezu!

8 O miłości niesłychana
O dobroci niewidziana
Jako kwiat dziś się otwierasz,
Alić zaraz obumierasz
Witaj Jezu, witaj Jezu!

9 Pójdźcie ludzie przywitajcie
Boga w ciele oglądajcie
Mówcie: tobie pokłon wszelki
Należy się Boże wielki
Witaj Jezu, witaj Jezu!

2.10.2. Dyskusja z Chatem

USER

Obraz Heroda w kolędzie *Witaj Jezu ukochany* jako antywzór naukowca

ChatGPT

Na podstawie dostarczonego fragmentu kolędy *Witaj Jezu ukochany* niestety nie ma jasnych wskazań, żeby Herod był przedstawiony jako

antywzór naukowca. Kolęda skupia się na tradycyjnych motywach bożonarodzeniowych, witając Jezusa jako ukochanego i skupiając się na radości z narodzenia Zbawiciela.

Herod w tradycyjnej historii bożonarodzeniowej jest przedstawiany jako król, który obawia się utraty władzy z powodu przepowiedni o narodzeniu Mesjasza. Jednak bezpośrednio odniesienie do Heroda jako antywzoru naukowca w tym kontekście nie jest oczywiste.

W przypadku interpretacji postaci jako antywzoru naukowca można by szukać elementów w tekście, które odnoszą się do negatywnych cech, takich jak chęć kontroli, manipulacja lub skupienie się na egoistycznych celach, które czasami są przypisywane postaciom naukowym w literaturze. Jednak bez konkretnych wskazówek w tekście interpretacja taka byłaby subiektywna i mogłaby zależeć od indywidualnych odczuć czytelników.

2.10.3. Odpowiedź Chata na pytanie: Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastorałce: [TU CAŁY TEKST KOŁĘDY]?

Postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca ze względu na kilka elementów:

- **Brak wiary i niezrozumienie duchowych wartości:** Herod, mimo że jest świadomy narodzin Dzieciątka Jezus, nie okazuje mu szacunku ani oddania, co można interpretować jako brak wiary i niezrozumienie duchowych aspektów życia. Podobnie, niektórzy naukowcy mogą być skoncentrowani wyłącznie na aspektach materialnych i naukowych swojej pracy, ignorując duchowe czy etyczne wymiary.
- **Pragnienie zachowania władzy i kontroli:** Herod, który obawia się utraty władzy i kontroli, podejmuje działania mające na celu zniszczenie potencjalnego zagrożenia dla swojej pozycji. Podobnie, niektórzy naukowcy mogą być skłonni do manipulacji danymi, wyników badań czy opinii w celu zachowania swojej pozycji w świecie nauki.
- **Używanie przemocy w celu osiągnięcia celu:** Herod decyduje się na użycie przemocy w celu wyeliminowania potencjalnego zagrożenia dla swojej władzy, co może być interpretowane jako antywzór

dla naukowca, który sięga po nieetyczne lub nielegalne metody w celu osiągnięcia swoich celów naukowych.

Ogólnie rzecz biorąc, postać Heroda w tej kolędzie może być interpretowana jako antywzór naukowca ze względu na brak wiary i zrozumienia duchowych wartości, pragnienie zachowania władzy i kontroli oraz skłonność do użycia przemocy w celu osiągnięcia celów. Jest to przykład postawy, która nie uwzględnia etycznych czy duchowych aspektów życia i pracy naukowej.

Rozdział III

Herod i jego postawa jako antywzór dla naukowców i ich działań – kolędy i ich analiza przez ChatGPT 3.5 w I podejściu

W rozdziale I w podpunktach zatytułowanych „Dyskusja z Chatem” prowadziłem ją w następujący sposób:

- 1) Pytałem o postać Heroda jako antywzoru naukowca w kolędzie i podawałem jej tytuł.
- 2) Jeśli Chat informował, że nie zna tej kolędy –wpisywałem jej treść. W ten sposób:
 - albo otrzymywałem odpowiedź na zadane pytanie w odniesieniu do tej kolędy (kolędy 1, 2, 5 i 6 z tabeli 1),
 - albo otrzymywałem odpowiedź na zadane pytanie, jednak nie do tej kolędy, lecz do postawy Heroda znanych z innych źródeł (pozostałe kolędy z tejże tabeli).

Tabela 1. Kolędy, do których były odniesienia w odpowiedziach Chata

Lp.	Kolęda	Odniesienie do kolędy
1	<i>Ach biada, biada mnie Herodowi</i>	TAK
2	<i>Bóg się rodzi, gwiazda wschodzi</i>	TAK
3	<i>Dziś do Betelejem jadą królowie</i>	NIE
4	<i>Kolęda płynie z wysokości</i>	NIE
5	<i>Kiedy król Herod królował</i>	TAK
6	<i>Mędrzy świata, monarchowie</i>	TAK
7	<i>Narodził się w szopie (Mały zbawiciel)</i>	NIE
8	<i>O Józefie! Czego chcecie?</i>	NIE
9	<i>Uciekali, uciekali („Tej nocy anioł przyszedł do Józefa”)</i>	NIE
10	<i>Witaj Jezu ukochany</i>	NIE

Tak wybrane teksty do analizy zaznaczyłem w I rozdziale szarym tłem.

Zgodnie ze wskazanym podziałem z tej tabeli poniżej będę je analizować.

3.1. Zestawienie i analiza sytuacji, gdy odpowiedź jest w oparciu o kolebę

Tabela 2. Zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź jest w oparciu o kolebę

Lp.	Ko- leba	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
1	1	1	Zdobywanie Władzy Kosztem Innych	dąży do utrzymania swojej władzy	dąży do dominacji w środowisku naukowym kosztem innych badaczy, zamiast współpracy
4	1	4	Odrzucanie Konkurencji i Nowych Pomysłów	odrzuca konkurencję, widząc ją jako zagrożenie	odrzuca nowe pomysły, próbując utrzymać status quo i unikać konkurencji w środowisku naukowym
5	1	5	Paranoja i Obawa przed Stratą Władzy	jest paranoiadalny i boi się utrąty władzy	charakteryzuje się podobną paranoją, obawiając się utraty pozycji w środowisku naukowym
13	5	1	Strach przed Konkurencją	próbuje zlikwidować potencjalną konkurencję	wykazują strach przed konkurencją w środowisku naukowym i próbują zabezpieczać swoje pozycje
14	5	2	Zniewaga dla Etyki Naukowej	podjeimuje okrutne środki, aby pozbyć się potencjalnej zagrożenia	reprezentuje brak etyki naukowej, stosując kontrowersyjne metody w badaniach

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
15	5	3	Zastraszenie i Przywłaszczenie	próbuję zastraszyć otoczenie i przywłaszczyć sobie władzę.	charakteryzuje się podobnym zachowaniem, próbując zastraszać innych naukowców i przywłaszczać wyniki badań
16	5	4	Obawa przed Stratą Kontroli	boi się utraty władzy i kontroli	unikną dzielenia się wiedzą, obawiając się utraty kontroli nad danym obszarem badawczym
19	5	7	Zamykanie Drzwi przed Innowacjami	próbuję zlikwidować potencjalnego konkurenta	zamyka drzwi przed innowacyjnymi pomysłami innych badaczy
21	6		Brak pokory i skromności	dąży do władzy i chce zniszczyć potencjalnego konkurenta	jest skoncentrowany na osiągnięciach, władzy czy uzyskaniu prestiżu, zamiast służyć prawdzie i dobru społecznemu
3	1	3	Brak Etyki Naukowej	jest postacią bez skrupułów, nie zważającą na etykę	ignoruje zasady etyki naukowej, podejmując kontrowersyjne decyzje w badaniach
7	1	7	Podtrzymywanie Naukowej Tyranii	utrzymuje tyraniczną kontrolę	próbuję utrzymać tyraniczną kontrolę nad danym obszarem badawczym, ograniczając innowacje i różnorodność w środowisku naukowym
8	1	8	Brak Troski o Skutki Swoich Działań	działa bez zastanowienia nad konsekwencjami	nie zważa na potencjalne szkody wynikające z jego działań badawczych

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
6	1	6	Zaniedbywanie Dobrobytu Społeczeństwa na Rzecz Osobistych Interesów	zaniedbuje dobro społeczeństwa na rzecz swoich osobistych interesów	kieruje swoje badania w sposób, który przynosi korzyści jedynie jemu samemu, a nie społeczeństwu
12	2	4	Opór przed zmianami	przejawia opór przed zmianami, szczególnie gdy nowe wydarzenia zagrażają ustalonym porządkom	jest oporny na zmiany, zwłaszcza jeśli nowe odkrycia podważają istniejące teorie czy paradygmaty
17	5	5	Brak Empatii i Troski o Konsekwencje	działa bez zastanowienia nad konsekwencjami swoich działań	ignoruje etyczne aspekty swojej pracy i nie troszczy się o potencjalne negatywne skutki
20	5	8	Obrona Status Quo	broni istniejącego stanu rzeczy i nie chce akceptować zmiany	opowiada się za utrzymaniem obecnych paradygmatów i oporu wobec nowych idei
23	6	2	Brak empatii i troski o innych	działa z egoizmem i braku troski o innych	ignorując etyczne aspekty swojej pracy, nie dostrzega skutków swoich działań dla innych ludzi czy społeczeństwa

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
2	1	2	Manipulacja w Celu Ochrony Interesów	stosuje manipulacje i podstęp, aby chronić swoje interesy	wykorzystuje podobne praktyki, fałszując dane czy celowo wprowadzając w błąd w celu osiągnięcia swoich celów
9	2	1	Obawa przed nieznanym	Z obawy przed nowym i nieznanym próbuje zdobyć o nim informacje	w obliczu nowych odkryć czy teorii przejawia pewną obawę przed nieznanym i nieprzewidywalnym
10	2	2	Niewiarygodność dla Heroda	staje się nieufny do nowego i chce pozyskać więcej informacji	podchodzi do nowych idei z pewnym stopniem sceptycyzmu, wymagając solidnych dowodów i szczegółowych informacji
11	2	3	Próba kontrolowania sytuacji	podjmuje próbę kontrolowania sytuacji, próbując zdobyć nowe informacje	czasem również chce kontrolować i zrozumieć nowe odkrycia, aby dostosować je do swojego istniejącego zrozumienia świata
22	6	1	Zastosowanie wiedzy w sposób szkodliwy	wykorzystuje informacje o narodzinach Dziecięcia do podjęcia złych działań	używa swojej wiedzy lub odkryć w sposób, który przynosi szkodę ludziom lub środowisku
18	5	6	Manipulacja i Fałszowanie Danych		manipuluje danymi, fałszuje wyniki badań lub stosuje nieuczciwe praktyki w celu osiągnięcia własnych celów

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
24	6	3	Konflikt między nauką a duchowością		zatracając duchową wrażliwość, traci zdolność do zrozumienia głębszych aspektów ludzkiego istnienia. Jest to konflikt między dwoma światami – naukowym i duchowym.

Widzimy tu wyraźną zależność między postawą Heroda i wywiezioną z niej negatywną postawą naukowca. Warto jednak zauważyć, że – jako że postawa Heroda jest pochodną jego osobowości – te jego negatywne cechy tworzą – można powiedzieć – spójną całość. Analogicznie będzie więc w przypadku naukowca, który, będąc jego alter ego, będzie pełnoskalowym antywzorem naukowca.

W wyniku analizy tych sytuacji możemy je zoptymalizować do następującej postaci:

Tabela 3. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź jest w oparciu o kolędę

Lp.	Herod	odpowiadający mu w postawie naukowiec
DAŻENIE DO ZDOBYCIA I UTRZYMANIA WŁADZY		
1	<p>Ma paranoidalny lęk przed utratą władzy i kontroli, dąży do zdobycia i utrzymania władzy (w tym celu stosuje zastraszenie), próbuje odrzucać czy zlikwidować potencjalnego konkurenta czy zagrożenia (podejmując w tym celu okrutne środki).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Jest skoncentrowany na osiągnięciach, władzy czy uzyskaniu prestiżu, dąży do dominacji w środowisku naukowym kosztem innych badaczy zamiast współpracować, służyć prawdzie i dobru społecznemu. ● Obawia się zmian: <ul style="list-style-type: none"> – odrzuca nowe pomysły, próbując utrzymać status quo i unikać konkurencji w środowisku naukowym, – jest owładnięty paranoją obawiając się utraty pozycji w środowisku naukowym, – unika dzielenia się wiedzą, obawiając się utraty kontroli nad danym obszarem badawczym. ● Reprezentuje brak etyki naukowej: <ul style="list-style-type: none"> – stosuje kontrowersyjne metody w badaniach, – próbuje zastraszać innych naukowców i przywłaszczać ich wyniki badań.

Lp.	Herod	odpowiadający mu w postawie naukowiec
BEZWZGLĘDNOŚĆ DZIAŁANIA		
2	Utrzymuje tyraniczną kontrolę, działa bez skrupułów, nie zważając na etykę, działa bez zastanowienia nad konsekwencjami.	Próbuje utrzymać tyraniczną kontrolę nad danym obszarem badawczym, ograniczając innowacje i różnorodność w środowisku naukowym; ignoruje zasady etyki naukowej, podejmując kontrowersyjne decyzje w badaniach; nie zważa na potencjalne szkody wynikające z jego działań badawczych
EGOIZM I KONSERWATYZM		
3	Działa z egoizmu i braku troski o innych (działa bez zastanowienia nad konsekwencjami swoich działań), broni istniejącego stanu rzeczy i nie chce akceptować zmiany (szczególnie gdy nowe wydarzenia zagrażają ustalonym porządkom)	W celu osiągnięcia swoich celów, działa w sposób oportunistyczny – kieruje swoje badania w sposób, który przynosi korzyści jedynie jemu samemu, a nie społeczeństwu: <ul style="list-style-type: none"> ● ignoruje etyczne aspekty swojej pracy, ● ignorując etyczne aspekty swojej pracy (np. fałszując dane czy celowo wprowadzając w błąd), nie dostrzega skutków swoich działań dla innych ludzi czy społeczeństwa i nie troszczy się o potencjalne negatywne skutki, ● opowiada się za utrzymaniem obecnych paradygmatów i oporu wobec nowych idei, zwłaszcza jeśli nowe odkrycia podważają istniejące teorie czy paradygmaty.

Lp.	Herod	odpowiadający mu w postawie naukowiec
DZIAŁANIE W ZWIĄZKU Z NOWYMI INFORMACJAMI		
4	<p>Próbuje zdobyć nowe informacje: z obawy przed nowym i nieznanym, ponieważ staje się nieufny do nowego, obawia się nowego i nieznanego, a przy tym chce móc kontrolować sytuację. Wykorzystuje informacje do podjęcia złych działań, stosując manipulacje i podstęp, aby chronić swoje interesy</p>	<p>W obliczu nowych odkryć czy teorii przejawia pewną obawę przed nieznanym i nieprzewidywalnym, podchodzi do nowych idei z pewnym stopniem sceptycyzmu (wymagając solidnych dowodów i szczegółowych informacji), czasem również chce kontrolować i zrozumieć nowe odkrycia, aby dostosować je do swojego istniejącego zrozumienia świata. Wykorzystuje informacje do podjęcia złych działań, fałszując dane czy celowo wprowadzając w błąd w celu osiągnięcia swoich celów, jak i manipuluje danymi, fałszuje wyniki badań lub stosuje nieuczciwe praktyki w celu osiągnięcia własnych celów,</p>
KONFLIKT MIĘDZY ŚWIATEM NAUKOWYM A DUCHOWYM		
5		<p>zatracając duchową wrażliwość, traci zdolność do zrozumienia głębszych aspektów ludzkiego istnienia. Jest to konflikt między dwoma światami – naukowym i duchowym.</p>

3.2. Zestawienie i analiza sytuacji, gdy odpowiedź nie jest w oparciu o kolebę

Tabela 4. Zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź nie jest w oparciu o kolebę

Lp.	Ko- leba	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
1	3	2	Niewiara i sceptycyzm	wątpił w zwiastowanie narodzenia nowego Króla	może początkowo podchodzić do nowych [aczkolwiek] idei z niewiarą i sceptycyzmem
2	4	3	Brak otwartości na nowe idee	choć był poinformowany o nowym wydarzeniu, nie był otwarty na duchowe znaczenie narodzin nowego Króla	jest zamknięty na nowe idee, zwłaszcza jeśli są one sprzeczne z jego obecnymi przekonaniami
3	8	4		jest nieufny wobec nowych wydarzeń, niechętny zmianom i próbuje utrzymać kontrolę nad sytuacją	jest oporny na nowe idee czy przemiany
4	3	1	Interes własny i kontrola	chciał zachować swoją władzę i kontrolę,	jest zorientowany na własne interesy, unika nowych idei lub odkryć, które zagrażają ustalonym przekonaniom, ze względu na obawy o utratę pozycji czy prestiżu

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
5	3	3	Strach przed utrata kontrolni	obawiał się utraty kontroli nad sytuacją, co mogło wpłynąć na jego status i władzę	obawia się utraty kontroli nad interpretacją swojej dziedziny badań, szczególnie gdy pojawiają się nowe perspektywy czy konkurencyjne teorie
6	4	1	Obawa przed utrata władzy	obawiał się utraty władzy w obliczu narodzenia nowego Króla	doświadcza obawy przed utratą dominującej pozycji, gdy nowe teorie czy odkrycia stawiają pod znakiem zapytania istniejące przekonania
7	4	2	Odpowiedź oparta na strachu	zareagował na wieść o narodzeniu nowego Króla poprzez próbę jego zlikwidowania, co było reakcją opartą na strachu	reaguje na nowe pomysły czy konkurencyjne teorie strachem przed utratą znaczenia jego własnej pracy
8	7	1		chce utrzymać kontrolę i władzę	jest ambitny, ale zatracca moralność w dążeniu do władzy
9	8	1	Nieufność wobec nowych koncepcji	obawiając się utraty władzy, nieufnie podchodzi do informacji o narodzeniu nowego Króla	reaguje z nieufnością wobec nowych teorii czy idei, zwłaszcza jeśli zagrażają one ugruntowanym poglądom czy paradygmatom

Lp.	Ko- lęda	Poz.	Kwestia	Herod	Odpowiadający mu w postawie naukowiec
10	8	2	Chęć kontrolowania sytuacji	podjeżdżuje próbę kontrolowania sytuacji poprzez pytanie Mędrców o dokładne miejsce narodzin nowego Króla	chce utrzymać kontrolę nad swoją dziedziczną badań, zwłaszcza gdy nowe odkrycia zakwestionują ustalone przekonania
11	8	3	Obawa przed utrata prestiżu	jest zaniepokojony perspektywą utrąty władzy i prestiżu w obliczu narodzin nowego Króla	może być zaniepokojony utratą prestiżu, jeśli nowe idee stoją w sprzeczności z jego własnymi osiągnięciami czy teoriami
12	9			drży w obawie o swoją władzę i zleca liczne działania mające na celu zniszczenie nowo narodzonego Dzieciątka, które może zagrozić jego panowaniu	jest postacją negatywną, która dąży do utrzymania kontroli, jest ambitny, zdolny do manipulacji lub skoncentrowany na własnych celach
13	10			obawia się utraty władzy z powodu przepowiedni o narodzeniu Mesjasza	charakteryzuje się negatywnymi cechami, takimi jak chęć kontroli, manipulacja lub skupienie się na egoistycznych celach

Mamy tu dwie kategorie odpowiedzi:

- 1) Nieufność wobec nowego (pierwsze 3 pozycje),
- 2) Obawa o utratę władzy i kontroli, jak i walka o nią (pozycje od 3 do końca).

Jest więc ich o wiele mniej niż w poprzednim paragrafie, jak można przypuszczać – z następujących dwóch powodów:

- 1) Choć było to robione z odpowiedzi z większej liczby kolęd (6 wobec 4 poprzednio), to jednak jest tych odpowiedzi około 2 razy mniej,
- 2) Nie nawiązując do kolęd, Chat podawał odpowiedzi bardziej schematyczne, a tych jest – jak wiadomo – mniej.

W wyniku analizy sytuacji z tabeli 4 możemy je zoptymalizować do następującej postaci:

Tabela 5. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź nie jest w oparciu o kolędę

Lp.	Herod	odpowiadający mu w postawie naukowiec
1	Wątpił w nowe informacje, jak i był nieufny wobec nowych wydarzeń i niechętny im	Może początkowo podchodzić do nowych [acz pewnych] idei z niewiarą i sceptycyzmem, czy też jest zamknięty na zmiany lub nowe idee, zwłaszcza jeśli te idee są sprzeczne z jego obecnymi przekonaniem

Lp.	Herod	odpowiadający mu w postawie naukowiec
2	<p>Chce utrzymać kontrolę i władzę:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● jest niechętny zmianom i próbuje utrzymać kontrolę nad sytuacją, gdyż jej utrata mogłaby wpłynąć na jego status i władzę, ● Obawia się utraty władzy i prestiżu, dlatego zleca liczne działania mające na celu zniszczenie potencjalnego zagrożenia (co jest reakcją opartą na strachu), <p>Ponadto, obawiając się utraty władzy, nieufnie podchodzi do informacji o narodzeniu nowego Króla.</p>	<p>Charakteryzuje się negatywnymi cechami, takimi jak chęć kontroli, manipulacja lub skupienie się na egoistycznych celach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● jest zorientowany na własne interesy, reaguje z nieufnością (lub unika ich) na nowe teorie, idee, odkrycia lub przemiany, które zagrażają ustalonym przekonaniom czy jego własnym osiągnięciom czy teoriom, reaguje na nie strachem, ze względu na obawy o utratę kontroli (nad swoją dziedziną badań), pozycji czy prestiżu (uzyskanego w wyniku swojej pracy) ● jest ambitny, jest postacią negatywną, która dąży do utrzymania kontroli, jest ambitny, ale zatracza moralność w dążeniu do władzy: jest zdolny do manipulacji lub skoncentrowany na własnych celach

Dopowiedzmy tu, że ostatni zaznaczony w 4. kolędzie fragment (w rozdziale II został on wyróżniony podkreśleniem) podaje, że KOŁĘDA ta (a więc nie Herod):

- zdaje się kłaść nacisk na pokazanie, że Bóg objawia się w nieoczekiwanych i skromnych formach,
- co może być interpretowane w kontekście naukowca, który może być zaskoczony czy też początkowo niedoceniany ze względu na nowe, niewielkie idee czy odkrycia.

Jest to dodatkowy, poboczny wynik uzyskany w wyniku ukazanej tu pracy.

Rozdział IV

Herod i jego postawa jako antywzór dla naukowców i ich działań – analiza kolęd przez ChatGPT 3.5 w II podejściu

Zebrane w oparciu o pytanie

Jak można zinterpretować postać Heroda jako antywzór naukowca na podstawie jego postawy ukazanej w poniższej kolędzie/pastoralce: [TU CAŁY TEKST KOŁĘDY]?

i ukazane w II rozdziale dane (wypisane w poszczególnych punktach w podpunktach 2.1.3. – 2.10.3), podające, jakie negatywne cechy dotyczące się naukowców można wysnuć z postawy Heroda ukazanej w polskich kolędach, podzieliłem je na 3 części – pokazujące owe potencjalne negatywne postawy naukowców:

- 1) ze względu na co (jaką negatywną postawę) – jaka może być ich postawa (również negatywna),
- 2) aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać,
- 3) bez wskazania – jak to miało miejsce w powyższych dwóch sytuacjach – przyczyn i skutków.

W przytoczonych tam tabelach „Odp.” wskazuje, która to jest odpowiedź; np. 2.3 oznacza, że jest to 3. odpowiedź (3. punkt) z 2. kolędy.

Następnie w każdej z tych trzech sytuacji – ze względu na powtarzanie się – dokonuję podsumowania owych negatywnych postaw (przy czym w pierwszych dwóch sytuacjach – z podziałem na przyczyny i skutki).

4.1. Zestawienie i analiza sytuacji ze względu na co – jaką negatywną postawę, nastawienie czy sytuację naukowców, jaka może być ich postawa (również negatywna)

Tabela 6. Zestawienie i analiza sytuacji ze względu na co – jaką negatywną postawę, nastawienie czy sytuację naukowców, jaka może być ich postawa (również negatywna)

Lp.	Odp.	Ze względu na co (jaką postawę, nastawienie, sytuację)	Jak zachowują się naukowcy
1	1.1	zbytnie zaabsorbowanie swoimi teoriami lub badaniami, czy też zbytnie skoncentrowanie się na swoich teoriach lub celach badawczych	ignorują ważne aspekty rzeczywistości społecznej lub etycznej
2	1.3	zbytnie skoncentrowanie na osiągnięciu swoich celów naukowych	ignorują moralne konsekwencje swoich działań lub badają tematy, które mogą być szkodliwe dla ludzi lub środowiska
3	2.1	własne interesy i utrzymanie władzy	nie tylko nie przyjmują nowych idei czy faktów, ale wręcz próbują je tłumić. Nie kierują się zainteresowaniem czy zaciekawieniem, ale strachem i chęcią eliminacji potencjalnego rywala
4	3.3	skupienie głównie na własnych interesach i ambicjach	reprezentują postawę zamkniętą na duchowość i wspólnotę
5	7.1	obawianie się zmiany czy utraty status quo	reagują na nowe idee czy wydarzenia z nieufnością i strachem, w tym podejmując wobec innych ludzi wymierzone w nich działania

Lp.	Odp.	Ze względu na co (jaką postawę, nastawienie, sytuację)	Jak zachowują się naukowcy
6	4.1	fakt, że są arogancy: pewni siebie i zarozumiali, zbyt pewni swojej pozycji i władzy	ignorują lub lekceważą rzeczy, które wydają się być poniżej ich poziomu
7	4.2	to, że są pozbawieni pokory i empatii, są zbyt skupieni na sobie i swoich własnych interesach	ignorują potrzeby i cierpienia innych
8	2.3	postawę zamknięcia na duchowość i transcendencję	nie dostrzegają głębszych znaczeń czy wartości, a jedynie patrzą na świat przez pryzmat materializmu i własnych ambicji
9	3.1 a	to, że są zamknięci na znaki duchowe	nie podejmują wysiłku zrozumienia znaczenia nadchodzących wydarzeń
10	4.3	zbytne przywiązanie do materialnego i widzialnego świata, aby zrozumieć transcendencję czy duchowe aspekty życia	są zamknięci na duchowość i na zrozumienie głębszych aspektów ludzkiego istnienia
11	7.2	skoncentrowanie wyłącznie na aspektach materialnych czy naukowych życia	ignorują duchowe czy transcendentalne wartości
12	8.1	skupianie się raczej na technicznych aspektach wydarzenia	mogą przejawiać brak zrozumienia i szacunku dla jego duchowych aspektów życia
13	8.3	wykazywanie się brakiem zrozumienia lub ignorancją co do duchowych wymiarów życia	koncentrują się na aspektach ziemskich i technicznych, a nie na duchowych znaczeniach wydarzenia
14	10.1	skoncentrowanie wyłącznie na aspektach materialnych i naukowych swojej pracy	ignorują duchowe czy etyczne wymiary swej pracy

Lp.	Odp.	Ze względu na co (jaką postawę, nastawienie, sytuację)	Jak zachowują się naukowcy
15	5.3	brak empatii i moralności	mogą być skoncentrowani na osiągnięciu swoich celów naukowych kosztem innych istot lub wartości moralnych
16	7.3	brak empatii	są skupieni na osiągnięciu swoich celów naukowych, bez zważania na etyczne czy moralne aspekty swoich działań
9	3.1 b	to, że są zamknięci na nowe idee	reagują z niepokojem i chęcią zachowania swojej władzy,
17	9.1	nowe idee, odkrycia czy wydarzenia	reagują z głębokim niepokojem i obawą o swoją pozycję czy reputację w społeczności naukowej
18	5.1 i 6.1	nowe odkrycia lub idee	reagują poprzez lęk przed zmianą lub utratą swojej pozycji

Ze względu na przyjęty podział na podobieństwo odpowiedzi odpowiedź 3.1 w powyższej tabeli podzieliłem na dwie: 3.1.a i 3.1.b.

W wyniku analizy sytuacji z tabeli 6 możemy je zoptymalizować do następującej postaci:

Tabela 7. Zoptymalizowane zestawienie i analiza sytuacji ze względu na co – jaką negatywną postawę, nastawienie czy sytuację naukowców, jaka może być ich postawa (również negatywna)

Lp.	Ze względu na co (jaką postawę, nastawienie, sytuację)	Jak się zachowują naukowcy
1	Przez zbytne zaabsorbowanie swoimi teoriami lub badaniami, czy też zbytne skoncentrowanie się na swoich teoriach lub celach badawczych	ignorują moralne konsekwencje swoich działań lub badają tematy, które mogą być szkodliwe dla ludzi lub środowiska, ignorując ważne aspekty rzeczywistości społecznej lub etycznej
2	Przez skupienie się głównie na własnych interesach i ambicjach oraz chęć utrzymania władzy	reprezentują postawę zamkniętą na duchowość i wspólnotę; na nowe idee, fakty czy wydarzenia reagują z nieufnością i strachem – nie przyjmują ich lub próbują je tłumić; w swej pracy nie kierują się zainteresowaniem czy zaciekawieniem, ale strachem i chęcią eliminacji potencjalnego rywala.
3	Przez swą arogancję (zbytnią zarozumiałość i pewność swojej pozycji i władzy), pozbawienie pokory i empatii (są zbyt skupieni na sobie i swoich własnych interesach),	ignorują potrzeby i cierpienia innych, czy też rzeczy, które wydają się być poniżej ich poziomu
4	Przez zamknięcie na transcendencję i duchowość, a zbytne przywiązanie do materialnych, technicznych czy naukowych aspektów życia i swojej prac,	na świat patrzą jedynie przez pryzmat materializmu i własnych ambicji, nie podejmując wysiłku zrozumienia znaczenia nadchodzących wydarzeń.

Lp.	Ze względu na co (jaką postawę, nastawienie, sytuację)	Jak się zachowują naukowcy
5	Przez brak empatii i moralności,	są skupieni na osiągnięciu swoich celów naukowych kosztem innych osób lub wartości moralnych
6	Na nowe idee, odkrycia czy wydarzenia,	reagują lękiem przed zmianą lub utratą swojej pozycji czy reputacji w społeczności naukowej.

4.2. Zestawienie i analiza sytuacji: naukowcy aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać

Tabela 8. Zestawienie sytuacji: naukowcy aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać

Lp.	Typ	Ze względu na cel, tj. aby:	Jak zachowują się naukowcy
1	1.2	uzyskać pożądane rezultaty lub utrzymać swoją władzę lub pozycję w świecie nauki	próbują manipulować faktami lub wynikami swoich badań
2	3.2	utrzymać własną władzę i kontrolę, nawet kosztem innych osób (a więc w sposób egoistyczny), mając na celu eliminację potencjalnego zagrożenia dla swojej pozycji	działają w sposób manipulacyjny i agresywny

Lp.	Typ	Ze względu na cel, tj. aby:	Jak zachowują się naukowcy
3	5.2	osiągnąć określone cele, jak i odznaczać się chęcią kontrolowania	próbują manipulować ludźmi i wynikami swoich badań lub informacjami
4	6.2	osiągnąć określone cele, nawet kosztem innych osób	dopuszczają się manipulacji i prześladowań – mogą próbować manipulować wynikami swoich badań lub informacjami
5	8.2	osiągnąć określone cele, niezależnie od ich moralności czy etyczności	dopuszczają się prób manipulacji i kontroli nad sytuacją, i w tym celu próbują manipulować danymi lub wydarzeniami
6	9.2	osiągnąć sukces naukowy	manipulują danymi lub wynikami badań oraz uciekają się do innych działań
7	10.2	zachować swoją pozycję w świecie nauki	są skłonni do manipulacji danymi, wynikami badań czy opiniami
8	10.3	osiągnąć swoje cele naukowe	sięgają po nieetyczne lub nielegalne metody

W wyniku analizy tych sytuacji możemy je zoptymalizować do następującej postaci:

Tabela 9. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji: naukowcy aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać

Lp.	Ze względu na cel, tj. aby:	Jak zachowują się naukowcy
1	uzyskać sukces naukowy i utrzymać swoją władzę i pozycję, sięgają po nieetyczne i nielegalne metody:	Dokonują manipulacji ludźmi, danymi i wynikami badań, prześladują ludzi, są agresywni.

4.3. Negatywne cechy naukowców (bez podania ich przyczyn i/lub skutków)

Tabela 10. Zestawienie negatywnych cech naukowców (bez podania ich przyczyn i/lub skutków)

Lp.	Odp.	Tekst
1	2.2	przejawiają brak uczciwości i autentyczności
2	6.3	przejawiają brak szacunku dla duchowych wartości oraz brak zrozumienia znaczenia wydarzeń duchowych
3	9.3	ignorują lub nie doceniają duchowych czy etycznych wymiarów swojej pracy naukowej

Wszystkie wypisane tu cechy już się pojawiły w tabelach w dwóch poprzednich paragrafach.

Rozdział V

Podsumowanie

Patrząc z perspektywy czasu, widzę, że warto było zająć się tematem, któremu poświęcona jest ta pozycja. Herod rzeczywiście może uchodzić za antywzór dla naukowców. Wszelkie wnioski zaprezentowane w III i IV rozdziale, okazały się trafne, ukazując wiele podobieństwa między Herodem a „antynaukowcem” – naukowcem, który zaprzecza wszelkim stawianym mu etycznym oczekiwaniom.

Rozpatrzenie sytuacji z „Rozmowy z Chatem” (rozdział III) i z jednego pytania (rozdział IV) dało nam większy ilościowo materiał badawczy. Jest to o tyle istotne, że poza wspólnym „incydentem” Heroda z Trzema Królami:

- Herod występuje jeszcze tylko w wątku związanym z rzezią niewiastek i ucieczką Świętej Rodziny do Egiptu,
- a w przypadku Trzech króli – związanych z nimi bez Heroda wątków jest o wiele więcej (jak np. rozeznanie sytuacji, podążanie za gwiazdą, spotkanie Nowonarodzonego).

Ze względu na inny format uzyskiwanych odpowiedzi – szerszą w przypadku tych analizowanych w rozdziale IV:

- w rozdziale III położyłem nacisk na ukazanie korelacji: działanie/postawa Heroda vs działanie/postawa „antynaukowca”,
- w IV rozdziale dokonałem analizy jedynie w ramach postawy naukowca (będącej „odbiciem” postawy Heroda), analizując przyczyny i skutki działań takich „naukowców”.

To z kolei dało nam to szerszy obraz rozpatrywanego zagadnienia.

Właśnie analiza przedstawiona w IV rozdziale daje nam dobry materiał do rozważań etycznych.

W pracy ChatGPT nie zawsze udzielał poprawnych odpowiedzi, co wymuszało z nim „rozmowę”, a nie poprzestanie na jednym pytaniu (analiza z rozdziału III). Dopiero przeformułowanie pytania dawało trafne odpowiedzi (analiza z IV rozdziału). Człowiek (jako weryfikator) jest więc tu niezbędny. Zastosowanie Chata może jednak dać nam odpowiedzi, na które nam samym trudno by było wpaść. Ponadto wyraźnie widać, że ukazanie negatywnej postawy naukowca w oparciu o postawę

Heroda rzeczywiście jest mocno nim „nasiąknięte”. Gdybyśmy wzięli inną negatywną postać – na pewno całkiem inaczej byłyby rozłożone akcenty. Uważam jednak, że wybór Heroda był jak najbardziej trafny. W opozycji do Trzech Króli (Mędrców, Monarchów), którzy działali w sposób naukowy, Herod staje w opozycji do nich, a więc i jego postawa może być brana pod uwagę jako ta, która ma być „wzorem” dla „antynaukowca”.

Przy okazji można też zobaczyć, na ile prawda ukazana w kolędach jest zgodna z tekstem z Ewangelii (tam, gdzie Chat podaje, jak zachował się Herod, jak i podając jego intencje – czy są one zgodne z tymi podanymi w Ewangeliiach).

Zestawienie tabel

Tabela 1. Kolędy, do których były odniesienia w odpowiedziach Chata.....	53
Tabela 2. Zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź jest w oparciu o kolędę.....	55
Tabela 3. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź jest w oparciu o kolędę.....	60
Tabela 4. Zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź nie jest w oparciu o kolędę.	63
Tabela 5. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji, gdy odpowiedź nie jest w oparciu o kolędę.....	66
Tabela 6. Zestawienie i analiza sytuacji ze względu na co – jaką negatywną postawę, nastawienie czy sytuację naukowców, jaka może być ich postawa (również negatywna).....	70
Tabela 7. Zoptymalizowane zestawienie i analiza sytuacji ze względu na co – jaką negatywną postawę, nastawienie czy sytuację naukowców, jaka może być ich postawa (również negatywna)	73
Tabela 8. Zestawienie sytuacji: naukowcy aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać	74
Tabela 9. Zoptymalizowane zestawienie sytuacji: naukowcy aby osiągnąć jaki cel (pozytywny lub negatywny) – do jakich kroków mogą się posuwać	75
Tabela 10. Zestawienie negatywnych cech naukowców (bez podania ich przyczyn i/lub skutków)	76

Bibliografia

- 1) Strona WWW: <https://www.koledypolskie.pl/spis-koled-pelna-lista/> (pełna lista kołęd polskich), dostęp: 26 XII 2023 r. – 6 I 2024 r.
- 2) Strona WWW: <https://socialelite.pl/chat-gpt-jak-zadawac-pytania-5-zasad-jak-rozmawiac-z-chatem-gpt/> (Chat GPT jak zadawać pytania? 5 zasad, jak rozmawiać z Chatem GPT), dostęp: 27 XII 2023 r.
- 3) Strona WWW: <https://chat.openai.com/> (ChatGPT), dostęp: 27 XII 2023 r. – 2 V 2024 r.

Włodzimierz Lapis (ur. 22.06.1966 w Kłęcku), polski matematyk, logik, językoznawca i informatyk. W 1985 ukończył II LO w Gnieźnie, a w 1990 matematykę na UAM w Poznaniu (specjalność nauczycielska, specjalizacja „metody numeryczne i programowanie”, od III roku indywidualnym tokiem w zakresie matematyki dyskretnej), broniąc pracę magisterską „Dokładne rozkłady w losowej n -kostce”. Od 1990 roku zatrudniony na UAM (jeszcze w trakcie studiów). W 1999 obronił doktorat („Wybrane problemy algorytmizacji i automatyzacji opisów fonologicznych”), a w 2015 uzyskał habilitację (główne osiągnięcie – dysertacja „Semantyczne i syntaktyczne aspekty dystynktywności”). W 2018 roku odznaczony honorową odznaką za zasługi dla województwa wielkopolskiego, a w 2022 – Medalem Komisji Edukacji Narodowej. W UAM pracuje na Wydziale Neofilologii, w Katedrze Metodologii Lingwistyki (poprzednio w Zakładzie Logiki Stosowanej), na stanowisku profesora uczelni.

ISBN 978-83-68006-47-6

DOI 10.48226/978-83-68006-47-6